MASTER
NEGATIVE
NO. 92-81149-20

MICROFILMED 1993

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES/NEW YORK

as part of the
"Foundations of Western Civilization Preservation Project"

Funded by the
NATIONAL ENDOWMENT FOR THE HUMANITIES

Reproductions may not be made without permission from
Columbia University Library

COPYRIGHT STATEMENT

The copyright law of the United States - Title 17, United States Code - concerns the making of photocopies or other reproductions of copyrighted material.

Under certain conditions specified in the law, libraries and archives are authorized to furnish a photocopy or other reproduction. One of these specified conditions is that the photocopy or other reproduction is not to be "used for any purpose other than private study, scholarship, or research." If a user makes a request for, or later uses, a photocopy or reproduction for purposes in excess of "fair use," that user may be liable for copyright infringement.

This institution reserves the right to refuse to accept a copy order if, in its judgement, fulfillment of the order would involve violation of the copyright law.

AUTHOR:

KOHLER, ROLAND

TITLE:

ANALECTA HELLANICEA

PLACE:

LIPSIAE

DATE:

1898

Master Negative #

92-81149-20

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
PRESERVATION DEPARTMENT

BIBLIOGRAPHIC MICROFORM TARGET

Original Material as Filmed - Existing Bibliographic Record

```
BKS/SAVE  Books      FUL/BIB   NYCG92-B43708          Acquisitions     NYCG-NEH
Record 1 of 0 - SAVE record
UNI
  ID:NYCG92-B43708              RTYP:a    ST:s    FRN:   MS:   EL:     AD:12-01-92
  CC:9668  BLT:am     DCF:?   CSC:?   MOD:    SNR:       ATC:          UD:12-01-92
  CP:gw      L:ger    INT:?   GPC:?   BIO:?   FIC:?      CON:???
  PC:s      PD:1898/          REP:?   CPI:?   FSI:?      ILC:????   II:?
  MMD:      OR:    POL:    DM:     RR:        COL:       EML:       GEN:   BSE:
  040      NNC‡cNNC
  100 1    Kohler, Roland.
  245 10   Analecta Hellanicea‡h[microform].‡bDissertatio inauguralis quam...‡cRo
         landus Kohler.
  260      Lipsiae.‡bTypis I. B. Hirschfeldi,‡c1898.
  300      [241]-284 p.
  LDG      ORIG
  QD       12-01-92
```

Restrictions on Use:

TECHNICAL MICROFORM DATA

FILM SIZE: 35mm REDUCTION RATIO: 11x
IMAGE PLACEMENT: IA (IIA) IB IIB
DATE FILMED: 3-4-93 INITIALS JA
FILMED BY: RESEARCH PUBLICATIONS, INC WOODBRIDGE, CT

AIIM

Association for Information and Image Management

1100 Wayne Avenue, Suite 1100
Silver Spring, Maryland 20910
301/587-8202

Centimeter

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 mm

1 2 3 4 5

Inches

1.0 1.1 1.25 1.4 1.6 1.8 2.0 2.2 2.5 2.8 3.2 3.6 4.0 4.5 5.0 5.6 6.3

MANUFACTURED TO AIIM STANDARDS
BY APPLIED IMAGE, INC.

Hercules (deity)

no. 6

885
Z82

ANALECTA HELLANICEA.

DISSERTATIO INAUGURALIS
QUAM
AD SUMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES
AB AMPLISSIMO
PHILOSOPHORUM ORDINE LIPSIENSI
RITE IMPETRANDOS
SCRIPSIT

ROLANDUS KÖHLER 1875-
JENENSIS.

LIPSIAE
TYPIS I. B. HIRSCHFELDI
MDCCCXCVIII
1898

Paginarum numeri sunt *stud. Lipsiens. philol.* vol. XVIII.

CURTIO WACHSMUTH
CONRADO CICHORIUS
SACRUM.

Caput II.

De Hercule.

§ 1. **De Hercule et Thestii filiis.** Fabula erat apud Thespios Herculem adulescentem cum leonem iugulasset qui Amphitryonis parentis Thespiique (vel Thestii secundum Hellanicum, v. Prellerum, *Griech. Mythol.* II³ 180 n. 2) regis greges in monte Cithaerone pastos depopulasset, ex Thespii quinquaginta filiabus totidem genuisse filios. De quibus uni nomen erat Stephanephori auctore Hellanico fr. 4 = Harpocr. s. v. *Στεφανηφόρος*:

> ..... *Στεφανηφόρου ἡρῷον, ὡς ἔοικεν, ἦν ἐν ταῖς Ἀθήναις. εἴη δ' ἂν ὁ Στεφανηφόρος ἤτοι τῶν Ἡρακλέους υἱέων εἷς τῶν γενομένων ἐκ τῶν Θεστίου θυγατέρων, οὗ μνημονεύει Ἑλλάνικος ἐν ι' Φορωνίδος· ἢ μήποτε τοῦ Ἀττικοῦ Στεφανηφόρου τὸ ἡρῷον ἦν, οὗ πάλιν ὁ αὐτὸς Ἑλλάνικος ἐν β' Ἀτθίδος μέμνηται.* cf. Suid. s. v. *Στεφανηφόρος*, et Phot. Lex. s. eodem v. p. 537 P.

3 *Θεστίου* Epitome Phot. Suid., *θυεστίου* ACG Ald., *θυέστου* B ‖ 3—4 *οὗ μνημονεύει — Φορωνίδος* om. Suid. Phot. ‖ 4 *ἐν β'* coniecit Preller, sed v. Gutschmidium *kl. Schr.* IV p. 318 ‖ *Ἀττικοῦ*] *ἀστικοῦ* Epitome Phot. Suid.

Atque Hellanicum, cuius maxime interesset explicare stirpium ordines, omnes quinquaginta filios nominatim enumerasse — id quod factum est apud Apollodorum quoque bibl. II 7, 8 — contendam.

Meram coniecturam esse fateor, quam tamen liceat mihi proferre, in eadem fortasse habendum esse genealogia eum Deucalionem, cuius praeter notissimum illum ex diluvio ser-

vatum mentionem fecisse Hellanicum auctor est schol. Apollon. Rhod. III 1087:[1])

Ἰαπετιονίδης: ἐκ τίνος γυναικὸς ὁ Δευκαλίων ἐγένετο Προμηθεῖ σεσιώπηται. ἔστι δὲ καὶ ἕτερος Δευκαλίων, περὶ οὗ Ἑλλάνικος ἱστορεῖ, καὶ ἄλλος ὁ Μίνωος, περὶ οὗ Φερεκύδης, καὶ τέταρτος ὁ Ἄβαντος, οὗ μνημονεύει Ἀρίστιππος ἐν Ἀρκαδικοῖς.[2])

Deucalionem nimirum quendam Hyginus (fab. 162) inter Herculis filios enumerat, quamvis ex Thespiade aliqua eum genitum esse non tanta fiducia Sybel apud Roscherum *lex.* I 997 ex verbis Hygini adeo depravatis debuerit elicere. Neutrum autem nomen nec Stephanephori nec Deucalionis quod in Apollodori loco supra commemorato inveniatur, non mirum est; nempe nihil impedit, quominus varia ab diversis auctoribus prolata esse nomina credamus, praesertim collatis eis quae Hyginus l. l. collegerit.

§ 2. **De Herculis contra leonem Nemeaeum pugna.** Ad Herculis pugnam cum Nemeaeo leone initam veri simillimum est spectare fragmentum ab Steph. Byz. s. v. *Βέμβινα* servatum: *Ἑλλάνικος δὲ Βέμβιναν καὶ πόλιν φησίν.*[3]) Quo ipso loco prope Nemeam sito cum leone decertatum esse saepius videntur antiqui scriptores, certe antiquiores enarrasse: Panyasis de „*Βεμβινήταο λέοντος*“ pelle verba fecit (apud Steph. Byz. l. l. = fr. 1. 2 Kinkel); cf. Herculis ipsius de pugna narrationem apud Theocritum XXV, praecipue v. 220.

§ 3. **De Abdero.** De Abderi iuvenis praecipue Herculi dilecti nece crudelissima Hellanicus auctor est apud Steph. Byz. s. v. *Ἄβδηρα* = fr. 98 M.: *Ἄβδηρα, πόλεις δύο. ἡ μὲν Θρᾴκης, ἀπὸ Ἀβδήρου τοῦ υἱοῦ Ἑρμοῦ* (*Ἡρίμου* libri, em. Meineke) *Ἡρακλέους ἐρωμένου, ὃν αἱ Διομήδους ἵπποι διεσπάσαντο, ὡς Ἑλλάνικος καὶ ἄλλοι φασίν.*

1) Desideratur fragmentum apud Muellerum ceterosque.

2) Quo Apolloniani interpretis testimonio adhibito non licet denegare etiam de ceterorum Deucalionum uno vel altero Hellanicum verba fecisse velut de Minois filio, quem satis insignem fuisse sciamus: si quidem minime omnium ex interpretum silentio quicquam licet concludere; sed et Hellanicum et Pherecydem (fr. 51a M.) de clarissimo Deucalione Pyrrhae coniuge constat enarrasse.

3) Iam Mueller FHG IV p. 630 recte usus est frustulo.

Lesbius igitur illa narratione secutus est vulgatam fabulam qualem perhibet Apoll. bibl. II 5, 8. Quare ne quis opinetur Hellanicum fontem esse Apollodoreae expositionis — videas quae disputata sunt in „*Hellaniceis*“ (*Philol.-Hist. Beiträge, Curt Wachsmuth zum sechzigsten Geburtstag überreicht*, 1897) p. 75 sq. — etsi similia quaedam in Hellanici ramento et Apollodori loco deprehenduntur verba (*Ἡρακλέους ἐρώμενος* apud utrumque, *διασπάσασθαι — ἐπισπάσασθαι*), quae tamen tritiora sunt quam ut rationem ullam inter eos intercedere possint comprobare.

§ 4. **De Herculis adversus hydram Lernaeam cancrumque pugna.** Hell. fr. 40 = schol. Plat. Phaed. p. 89 C (p. 895 ed. Baiter-Orelli-Winckelmann): *Ἡρόδωρος δὲ καὶ Ἑλλάνικός φασιν, ὡς ὅτε τὴν Ὕδραν Ἡρακλῆς ἀνῄρει, τὴν Ἥραν αὐτῷ καρκίνον ἐφορμῆσαι, πρὸς δύο δὲ οὐ δυνάμενον μάχεσθαι σύμμαχον ἐπικαλέσασθαι τὸν Ἰόλεων, καὶ ἐντεῦθεν ῥηθῆναι τὴν παροιμίαν* (scil. *πρὸς δύο οὐδ᾽ ὁ Ἡρακλῆς*).

Cancrum igitur Iunonis iussu hydrae cum Hercule pugnanti auxiliatum esse Hellanicus narravit. Illius adiutoris notitiam habuisse iam Hesiodum Theog. 314 sqq. — id quod vult Wilamovitz, *Eur. Her.* I[2] 51 n. 86 — ex Iunonis ira Iolaique auxilio commemoratis non efficitur: Iunonis nimirum adversus heroem odium vel inde satis elucet, quod hydram illa ipsa aluerat: *ἄπλητον κοτέουσα βίῃ Ἡρακληείῃ* (v. 315); Iolaus autem contra ipsam hydram subsidio venit amico, cum capita illius ambussisse dicatur. cf. Diod. IV 11 §§ 5—6, ubi nil additur de cancro.

At Panyasis narraverat de altero illo Herculis hoste: apud [Eratosth.] Catast. 11 = fr. 3 Kinkel: *Καρκίνου: οὗτος δοκεῖ ἐν τοῖς ἄστροις τεθῆναι δι᾽ Ἥραν, ὅτι μόνος Ἡρακλεῖ τῶν ἄλλων συμμαχούντων, ὅτε τὴν ὕδραν ἀνῄρει, ἐκ τῆς λίμνης

ἐκπηδήσας ἔδακεν αὐτοῦ τὸν πόδα, καθάπερ φησὶ Πανύασις ἐν Ἡρακλείᾳ. θυμωθεὶς δ' ὁ Ἡρακλῆς δοκεῖ τῷ ποδὶ συνθλάσαι αὐτόν.

Inter Panyasim et Hellanicum permagnum apparet discrimen: apud hunc cancer missus est ab Iunone, Iolaus tunc demum ab Hercule arcessitur; apud Panyasim manifestum est sua sponte cancrum succurrisse, Iolaum (comprehensum illo *τῶν ἄλλων συμμαχούντων*; Galeni coniectura *τοῦ Ἰολάου συμμαχοῦντος* propter illud *μόνος* voci *ἄλλοι* oppositum abicienda est) iam antea amici fuisse socium. Eadem vero discrepantia quoniam est Apollodorum inter bibl. II 5, 2 et Halicarnassensem poëtam, non merito mihi videtur Ric. Wagner, *Curae mythogr.* p. 156/7 ex concentu verborum *ἔδακεν — τὸν πόδα* (Pan.) et *δάκνων τὸν πόδα* (Ap.) similitudinem quandam Apollodoreae et Panyasis narrationis statuisse, praesertim cum ex illorum verborum communi usu ut nimis usitatorum nec proprii cuiusdam coloris quicquam prae se ferentium nihil deberet effici. At cum Hellanico conspirat bibliothecae auctor, neque adverser si quis in hac expositione Hellaniceum quoddam subfuisse Apollodori fonti coniciat.

De cancro illam hydrae adiutore narrationem ex satis antiquo nec parvae auctoritatis carmine originem ducere inde colligitur quod quantum illa valuerit intellegimus ex anaglyphis ac vasis pictis quae plerumque illam fabulae formam exhibuerint: cf. Wilamovitzium l. l. et Furtwaenglerum apud Rosch. I 2198.

Hellanicum igitur illa fabula proverbium *πρὸς δύο οὐδ' ὁ Ἡρηκλῆς* interpretatum esse ex ipsis evincitur scholiastae Platonis verbis (*ῥηθῆναι*); et apte conferas fr. 115 = Zenob. prov. V 61, ubi etsi non aperte dicitur logographus ex Pitanae casibus proverbium *Πιτάνῃ εἰμί* explicasse, tamen non neglexisse eum hoc *αἴτιον* videtur concludendum.

Satis antiquum esse illud proverbium cognoscitur ex Archiloch. fr. 144 Bergk; nec tamen qua ille usus sit explicatione scimus. Variis videlicet modis a viris doctis circumferebatur explanatum, seu spectare illud putabant ad Herculem ab Pherandro et Elato pugna victum, seu ad pericula ab Molionidibus heroi intenta (v. schol. Plat. l. l.), seu ad hydrae cancrique rem. Cuius explicationis antiquissimi testes exsistunt Hellanicus et Herodorus: quorum utrum alter auctor etiam fuerit an ab priore quodam scriptore exceperit uterque nescimus. Secutus autem est illos Plat. Phaed. 89C et Euthyd. 297.

§ 5. **De Herculis adversus Stymphalidas aves pugna.** schol. Apoll. Rhod. II 1052 = fr. 61 M.: *Φερεκύδης δέ φησιν οὐ γυναῖκας, ἀλλ' ὄρνιθας εἶναι καὶ ἀναιρεθῆναι πρὸς Ἡρακλέους πλαταγῆς δοθείσης αὐτῷ πρὸς τὸ κτυπεῖν καὶ ἐκφοβεῖν αὐτάς. ὁμοίως καὶ Ἑλλάνικός φησιν (τὴν δὲ Στυμφαλίδα λίμνην φασὶ διὰ βερέθρων ἐκδοθεῖσαν ξηρανθῆναι).* Quod suppletur atque accuratius illustratur scholio v. 1055: *φασὶ δὲ αὐτὴν* (scil. *τὴν πλαταγὴν*) *Ἡφαιστότευκτον οὖσαν Ἡρακλεῖ παρὰ τῆς Ἀθηνᾶς δοθῆναι. ὁ δὲ Ἑλλάνικός φησιν ἑαυτῷ κατασκευάσαι.*

Ex scholiastae testimonio perspicitur nec Pherecydem neque Hellanicum Mnaseae illam euhemeristicam quae dicitur fabularum explicationem sibi ascivisse, qui non aves, sed mulieres Herculi non obsecutas fuisse Stymphalidas contendit. Neque omnino eum Lesbium fuisse qui utique humanae rationi quodammodo comprobandas opinaretur fabulas, iam docuit Gutschmid p. 322.

Ipsum igitur Herculem crepitaculum quo fugaret aves confecisse Lesbius memoriae prodidit; qua re commotus Vulcani et Minervae illum subsidio usum esse aut negaverit aut certe reticuerit, vix satis perspicitur; illa ratione *αἴτιον* quod vocatur num forte exposuerit, in medio relinquendum.

De ipso heroe illius rei inventore Diodorus quoque IV 13, 2 narrat, atque haud scio an tanquam Hellaniceum illud ex hac Diodori expositione liceat elici. Tamen totam quam de Stymphalidibus avibus rerum scriptor exhibet fabulam ex Hellanico (quamvis alio quodam intercedente mythographico fonte) haustam esse minime inde effici iterum iis, quae in „*Hellaniceis*“ (*Beiträge* l. l.) explanata sunt, comprobatur. Atque omnino

Diodori vel potius Diodori auctoris in fabulis de Hercule enarrandis fontem Hellanicum minime esse ducendum ex discrepantiis gravioribus inter utriusque narrationes saepius intercedentibus recte collegit Carolus Luetke, *Pherecydea* p. 48, n. 3. Nihil tamen impedire, quominus certa cuiusdam scriptoris ramenta inveniantur atque investigentur in compendiorum fabulis undecumque congestis, loco paulo ante laudato videtur mihi comprobatum esse.

Quod vero Apollonius quoque Rhodius (II 1055 sq.) Minervae subsidium silentio praeterit, inde satis explicatur, quod poëtae hoc quidem loco utique intererat alterius auxilii nullam fieri mentionem: e re potius ille duxerit tunc quidem, ut ipsi angustiis sese liberarent, celari Argonautas de Minervae erga Herculem beneficio.

Utrum necatas an fugatas esse aves sibi finxerit Hellanicus, in dubio est; duplici videlicet narratione utebantur mythographi: aut expulsas illas ex Stymphali regionibus (velut Pisandr. et Diod.) aut sagittis interemptas esse id quod in anaglyphis videmus exaratum; confuderunt vero alteram cum altera et Apoll. bibl. et ante eum Pherec.; *ὁμοίως* autem *καὶ Ἑλλάνικόν φαναι* dicit schol. Apoll. Rh. II 1054. Fortasse igitur Hellanicus quoque duas fabulae formas miscuit; sane discrepuisse illum quodammodo cum Apollonio, qui fugatas sibi finxit aves, ex scholio videtur colligendum.

Minime certe Hellanicus inciles fossas Herculem percussisse ad exsiccandum lacum Stymphalum auctor erat, id quod contendit Wilamovitz, *Eur. Her.* I² 63, qui scholiastae extrema *τὴν δὲ Στυμφαλίδα λίμνην φασὶ διὰ βερέθρων ἐκδοθεῖσαν ξηρανθῆναι* ad Hellanici auctoritatem antea laudatam videtur revocare. Attamen eius quae vulgari prudentiae satisfaciat fabularum interpretationis studium coniectura Hellanico minime licet ingeri.

§ 6. **De Geryonis bubus.** De Geryonis bubus ab Hercule arcessitis Hellanicum verba fecisse apparet ex frgm. 41 M. = Schol. Hes. Theog. 293:

τὸν Εὐρυτίωνά φησιν Ἑλλάνικος γεγενῆσθαι ἀπὸ Ἄρεος καὶ Ἐρυθείας,

et frgm. 97 = Dion. Hal. Ant. Rom. I 35:

Ἑλλάνικος δὲ ὁ Λέσβιός φησιν Ἡρακλέα τὰς Γηρυόνου βοῦς ἀπελαύνοντα εἰς Ἄργος, ἐπειδή τις αὐτῷ δάμαλις ἀποσκιρτήσας τῆς ἀγέλης ἐν Ἰταλίᾳ ἐόντι ἤδη φεύγων διῇξε τὴν ἀκτὴν καὶ τὸν μεταξὺ διανηξάμενος πόρον τῆς θαλάττης εἰς Σικελίαν ἀφίκετο, ἐρόμενον ἀεὶ τοὺς ἐπιχωρίους, καθ᾽ οὓς ἑκάστοτε γίνοιτο διώκων τὸν δάμαλιν, εἴ πή τις αὐτὸν ἑωρακὼς εἴη, τῶν τῇδε ἀνθρώπων Ἑλλάδος μὲν γλώττης ὀλίγα συνιέντων, τῇ δὲ πατρίῳ φωνῇ κατὰ τὰς μηνύσεις τοῦ ζῴου καλούντων τὸν δάμαλιν οὐίτουλον, ὥσπερ καὶ νῦν λέγεται, ἐπὶ τοῦ ζῴου τὴν χώραν ὀνομάσαι πᾶσαν ὅσην ὁ δάμαλις διῆλθεν Οὐιταλίαν. μεταπεσεῖν δὲ ἀνὰ χρόνον τὴν

1 *τοὺς* B ‖ 3 *ἐόντι*: attende ionicam formam ‖ *διῇξε* conieci, *διῇρε* libri, *διῇττε* Meineke[1]) ‖ 5 *ἀεὶ τοὺς ἐπιχωρίους*] Cobet („*observv. crit. et palaeogr. ad Dion. Hal. ant. R.*“ *Leiden* 1877, p. 29) maluit *τοὺς ἀεὶ ἐπιχωρίους*[2]) ‖ 10 *ἐπὶ* B, *ἀπὸ* rell. l. l., qua in re plerumque discrepant codd. A et B ‖ 11—12 *τὴν ὀνομασίαν* om. B

1) Vox *διαίρειν* — quod ex genuina vocabuli notione satis perspicitur (*αἴρειν* = tollere) — non tam peragrandi quam traiciendi habet vim, si coniuncta est cum accusativo loci (proficiscendi quoque simpliciter, si coniuncta cum praepositione). cf. Polyb. I 37, 1: *καὶ διάραντες τὸν πόρον ἀσφαλῶς.* I 39, 1: *καὶ διάραντες εἰς τὴν Σικελίαν.* V 16, 5: *ὁ δὲ βασιλεὺς ἀναχθεὶς παντὶ τῷ στόλῳ καὶ διάρας τὸν κόλπον.* Apud Dion. ipsum: ant. Rom. I 51 p. 129 R.: *ἱερὸν καὶ αὐτόθι τῆς Ἀφροδίτης ἱδρυσάμενοι διαίρουσι τὸν Ἰόνιον.* I 11 p. 31 R.: *Οἴνωτρος κατασκευασάμενος διαίρει τὸν Ἰόνιον.* At *ἀκτὴν διαίρειν* = „oram traicere“ nullo modo potest dici. — Immo optime quadrat vox *διᾴττειν* notione usa cum impetu transeundi, peragrandi; neque abhorret a Dionysii genere dicendi paulo magis poeticis nonnumquam atque rarioribus verbis ornare studentis orationem. — cf. Herod. IV 134: *τεταγμένοισι δὲ τοῖσι Σκύθῃσι λαγὸς ἐς τὸ μέσον διήιξε.* Soph. O. R. 208: *ξὺν αἷς Λύκι᾽ ὄρεα διᾴσσει.* — Videtur autem flagitari tempus aoristi.

2) Qua transpositione (praesertim hic, ubi paulo post verbis „*καθ᾽ οὓς ἑκάστοτε γίνοιτο*“ idem fere diceretur ac verbis *τοὺς ἀεὶ ἐπιχωρίους*) certe non opus est, quoniam multa exempla eiusdem vocabulorum ordinis exstant, atque eo quem tractamus loco codices exhibent: v. Krueger, *Griech. Sprachl.* § 50, 10, n. 5; *ad Dion. Historiogr.* p. 252.

ὀνομασίαν εἰς τὸ νῦν σχῆμα οὐδὲν θαυμαστόν, ἐπεὶ καὶ τῶν Ἑλληνικῶν πολλὰ τὸ παραπλήσιον πέπονθεν ὀνομάτων. πλὴν εἴτε ὡς Ἀντίοχός φησιν ἐπ' ἀνδρὸς ἡγεμόνος, ὅπερ ἴσως καὶ πιθανώτερόν ἐστιν, εἴθ' ὡς Ἑλλάνικος οἴεται ἐπὶ τοῦ ταύρου τὴν ὀνομασίαν ταύτην ἔσχεν, ἐκεῖνό γε ἐξ ἀμφοῖν δῆλον, ὅτι κατὰ τὴν Ἡρακλέους ἡλικίαν ἢ μικρῷ πρόσθεν οὕτως ὠνομάσθη.

15 *ἐπὶ* B, *ἀπὸ* A ‖ Verba inde ab *μεταπεσεῖν δὲ ἀνὰ χρόνον* (v. 11) ipsius Dionysii esse liquet, id quod vel comparatione illa insequente Antiochi et Hellanici sententiarum demonstratur.

Erythiam autem Herculem,. ut Eurysthei imperium exsequeretur, profectum esse Lesbium quoque sicut poetas (velut Hesiodum) mythographosque narrasse ex Erythiae nomine matris Eurytionis, qui Geryonis greges custodiebat,[1] licet colligere; praeterea quoniam tantopere Hellanici de cuiusque genealogia certa quaedam intererat pronuntiare, ut Eurytionis parentes nominaret, Martem[2]) dico et Erythiam, ipsam hanc filiam fuisse Geryonis contenderit, id quod ab nonnullis memoriae proditum est, atque terram ex illius nomine esse appellatam.

Fabula qua Hercules cum Geryonis bubus per Italiam quae postea nominaretur iter fecisse tradebatur, Hellanicus usus est, ut nomen Italiae quod ad eam tantum paeninsulae partem novisset pertinere quae ad meridiem maxime spectat, declararet. Atque secundum Dionysium Halicarnassensem ant. Rom. I 35 primus etiam videtur fuisse illius veriloquii auctor; certe satis docto illi antiquarum rerum Romanarum investigatori instar Lesbius erat eorum, qui ista ratione Italiae nomen conarentur explicare.

Bernh. Heisterbergk in libro *„Ueber den Namen Italien"* 1881, p. 57 sqq. huius explicationis causa Hellanicum audacter interpolasse contendit fabularem de Herculis rebus memoriam: taurum ex grege elapsum, heroem eum persecutum esse ipsum logographum ementitum tanquam antiquae memoriae fabulam enarrasse. — Sed primo obtutu minime necesse est quae ipse excogitarit Lesbius tam late porrigamus, ut tauri etiam fabellam opinemur illum fabricasse: qua contra iam promulgata nixus nominis enodationem ille proposuerit.[1]) Potuit certe tauri fabula sola ac per se componi nulla superstructa etymologia — sicut Boeotica Cadmi bos minime ab initio coniuncta fuit cum terrae veriloquio[2]): illius ex mytho potius videntur receptae esse partes. Nec desiderabimus puto infra causam huius de qua sermo fit fabulae fingendae. Sed re vera etiam exstitisse illam sine veriloquio speramus nos ostensuros.

Exstat sane alia de Herculis in Siciliam expeditione fabulae forma, quae et etymologia illa vacet nec vituli ullam habeat notitiam elapsi, nec possit habere: apud Diod. IV 23 § 2.[3]) Ubi Hercules arreptis tauri alicuius cornibus — quae mythi cuiusdam antiqui integumenta videntur accipienda esse — fretum Siculum transvectus postquam ad montem Erycem pervenit, pugnam suscipit provocatus ab terrae domino cuius

1) fr. 41; in Deianirae quoque et Herculis rerum expositione Eurytion quidam commemoratur praeter illum, centaurus virginumque raptor.

2) Servius quoque ad Aen. VIII 300 patrem hunc fuisse illius dicit.

1) Certe haec duo praesto esse opus erat logographo, ut etymologiam enuclearet: primum quidem nomen *Οὐιταλία*, deinde vocem vitulus quidque valeret.

2) Boeoticam certe bovem antiquitus cum Cadmi fabula coniunctam fuisse posse ipse concedit Heisterbergk p. 61. — Quod vero vir doctus summam vim attribuit ei notioni, quae et in Hell. fr. 97 et in schol. *B* 494 usurpata sit, boves videlicet totam percurrisse terram, qua deprehendatur Hellanici duplex commentum, minime ea re totam de tauro narratiunculam fabricasse Hellanicum demonstratur, non veriloquium solum inde deduxisse; nam nihil impedit quominus mythographum totam pervolasse terram bovem, quo magis illustraretur etymologiae auctoritas, putemus pressisse. — Ceterum cf. quae supra cp. I § 2 exposuimus de schol. *B* 494: quod illud *πᾶσαν* (p. 218 v. 26) omissum est ab bibliothecae auctore, ne id quidem fulcit Heisterbergkii sententiam: alter altero accuratius exscripsit communem doctrinae fontem.

3) Adumbrata est fabula ab Herodoto quoque V 43 et Pausan. III 16 §§ 4 et 5 (secundum Timaeum: v. Bethium, *quaest. Diod. mythogr.* p. 35). Quae fabula num ab Doriensibus demum ut terrae occupationem sancirent excogitata sit, non est quod curemus; Hellanici certe aetate iam dudum illam exstitisse liquet.

nomine appellata est illa regio: uterque proponit certaminis praemium: alter Geryonis boves, terrae regnum alter. Qua in fabula, siquidem virtutis tanquam illi certamine congrediuntur, nullum locum esse apparet tauro e grege elapso, ab Eryce vero intercepto.

Sed aliter enarrata est res apud Apollodorum bibl. II 5, 10, 9: ubi tauri fuga Hercules adducitur, ut in Siciliam transgressus cum Eryce manus conserat, qui bovem in suos greges receptum illi noluerit reddere. Hic de Italiae nomine quoque verba fiunt. Quae versio si ita coniuncta sit cum terrae veriloquio, ut illa quoque ad Hellanicum redire putanda esset, is simul investigarit, qua de causa Hercules cum Eryce pugnam commisisset: una igitur mercede duas assecutus sit res: excogitata de bovis fuga fabula et Italiae notationem et causam Herculis in Siciliam expeditionis expiscatus sit. Tamen id ipsum movet scrupulos!

Immo ego quidem censeo tauri fugam ideo excogitatam esse ut quamobrem Hercules in Siciliam transvectus esset et cum Eryce certasset explanaretur.[1]) Et haud scio an mythicum quoddam substructum latere liceat opinione augurari: intercedit fortasse conexus quidam obscuritate quamvis obvolutus inter hunc et Diodori taurum quo Hercules fretum transvectus est.

Quod unum quoddam argumentum est, quo tauri fabulam non veriloquii demum gratia ab Hellanico fictam in Herculis fabularum orbem irrepsisse commovear ut existimem.

Iam vero accedamus ad ipsum Apollodoreum locum. Apoll. II 5, 10, 9: *ἀπὸ Ῥηγίου δὲ εἷς ἀποῤῥήγνυσι ταῦρος, καὶ ταχέως εἰς τὴν θάλασσαν ἐμπεσὼν καὶ διανηξάμενος ⟨εἰς⟩ Σικελίαν, καὶ τὴν πλησίον χώραν διελθὼν τὴν ἀπ' ἐκείνου κληθεῖσαν Ἰταλίαν· Τυῤῥηνοὶ γὰρ Ἰταλὸν τὸν ταῦρον ἐκάλεσαν· ἦλθεν εἰς πεδίον Ἔρυκος, ὃς ἐβασίλευεν Ἐλύμων.*

Quae quidem exarata videamus verba non salvo uti sensu apparet: nunquam enim Siciliae ulla pars appellata est Italia[2]);

1) Nam quam simulavit Diodori auctor causam „*βουλόμενος ἐγκυκλωθῆναι πᾶσαν Σικελίαν*“ (IV 23 § 1) vix puto cuiquam satisfacere.

2) Sane Hellaniceae narrationis (apud Dion. Hal. I 35) si ipsa sola

at si non ad verba interpreteris locum, sed artius contractam putes scriptoris sententiam, tamen taurum in paeninsulam Italiam revertisse concedendum est. Sed ita si rem explices, ilico alienum quoddam insertum esse intellegis, deprehendis interpolatoris vestigia. Sin transponenda opineris verba *καὶ τὴν πλησίον χώραν — ἐκάλεσαν* ante *καὶ ταχέως* (id quod tamen vel illud *ταχέως* videtur improbare) orbem quendam bovem emensum esse efficiatur, ut qui primum quidem cum grege pervenisset usque ad Rhegium, deinde elapsus peragraret regiones a mari remotiores, denique reversus Rhegium in Siciliam tranataret. At haec rerum condicio nonne interpolationis speciem dilucidissimam prae se fert? Si bibliothecae textum nec depravavit interpolator neque ipse auctor, certe fabula interpolata erat in compendio illo mythologico uberiore, unde manavit Ps. Apollodori libellus.

At nonne potius prave inserta est Rhegii etymologia? Nempe duplex exsistit ratio: aut Rhegii aut Italiae genuinae expositioni subiunctum est veriloquium. At in Apollodori textum ne quis opinetur irrepsisse oppidi notationem, obstat vox *ταχέως*: ilico nimirum taurus in mare sese inicit. Restat, ut Italiae etymologiam prave ingestam esse censeamus.

Sequitur certe fabulam quoque de tauro ex

verba spectemus, Lesbius insulae etiam cuidam parti nomen Italiae attribuisse potest videri: nam Herculem ad oram statim maritimam Siciliae repperisse bovem non est quod credamus, immo aliquantum etiam insulae eum pervolasse veri simile est. Tamen quid scriptor dicere voluerit, manifestum est; neque in verborum quasi cortice haerentem sensum licet neglegere. Adde quod illas quoque regiones versus nomen illud patescere nihil aliunde constat (etiam Sophoclis in Triptolemo verba [fr. 541 N., apud Dion. Hal. I 12 § 2], quamvis eis quae apud Paulyum *Realencykl.* IV p. 320 l. 46 sqq. dicuntur contrarium videatur indicari, Siciliam eum discrevisse docent ab Italia; neque Antiochi Syracusani liber quem de *Ἰταλίας οἰκισμῷ* conscripsit pars solum fuit historiae Siciliae). Neque vero Dionysium voluisse Italiae nomen in Siciliam quoque trahi cum toto illius sententiarum conexu ostenditur tum finibus quibus accurate Itali regnum Antiocho auctore paulo supra circumscribat (cf. Strab. VI p. 254/5) significatis. — In universum conferas Ed. Meyerum, *Gesch. d. Alterthums* II § 316.

grege elapso exstitisse sine Italiae nominis denodatione.

Tamen ne id quidem existimandum antiquitus proprieque illam cohaesisse cum narratione de Rhegii nomine facta; cuius multo usitatior erat altera explicatio: fissuram scilicet factam esse aliquando inter Italiam et Siciliam (*ῥήγνυμι*).

Itaque haec incrementa erant fabulae: primum quidem quomodo Hercules in Siciliam transgressus ut cum Eryce manus consereret factum sit, tauri fuga Herculisque persecutione declaratum est, cui narrationi postea et Hellanicus adiunxit Italiae veriloquium, et alius quis Rhegii notationem. Apollodoreae autem narrationis pro fundamento atque summa habenda est tauri fabula addita Rhegii etymologia. Postea vero aut in ipsius bibliothecae textum ab interpolatore quodam inserta sunt verba *τὴν ἀπ᾽ ἐκείνου κληθεῖσαν Ἰταλίαν· Τυῤῥηνοὶ γάρ ἴταλον τὸν ταῦρον ἐκάλεσαν* (Ric. Wagner, *comment. Ribbeck.* 1888 p. 150 sq. neque est quod de eiusmodi interpolationibus dubitemus ut in enchiridio scholarum in usum confecto)[1]); aut pravissime ipse sese bibliothecae auctor interpolavit, ut Italiae veriloquium aliunde compertum fabulae insereret; aut denique ex enchiridii fonte, ampliore quodam historiae fabularis compendio, ubi illa etymologia praeter bovis narratiunculam cum Rhegii notatione coniunctam fuerit commemorata, veriloquium Italiae compilatum est atque confusum cum altero.

At Carolus Luetke, *Pherecydea* 1893 p. 46, Rhegii nominis denodationem ingestam esse, ab ipso fortasse Ps. Apollodoro, itaque ne is quidem transponendum quicquam censet: sed supra videmur nobis exposuisse de Rhegii veriloquii in Apollodorea quidem narratione genuino loco non esse dubitandum.

Cum igitur tauri fabulam aliquando exstitisse intellexerimus sine Italiae nominis explicatione, nullam prorsus sequitur necessitatem apparere ab ipso Hellanico

1) cf. Hercherum in *Hermae* vol. V 288 sqq. et in *Philol.* IV 569 sqq., quem tamen modum saepius excessisse in constituendis interpolationibus demonstravit Ric. Wagner loco supra laudato.

illam etymologiae gratia fabricatam esse atque in Herculis fabularum cyclum ingestam. Immo retractasse fabulas putandus est Hellanicus, in suum usum convertisse, tanquam *αἰτίοις* eis abusum esse, non invenisse.

Praeterea elucet ipsam Apollodori fabulam ab Hellanico alienam esse; inserta autem illa etymologia nescio quibus aut quot rivulis ex illo fluxerit.

Aliter interpretatus est nomen Italiae Timaeus[1]) fr. 12 = Gell. N. A. XI, 1; reiecta prorsus ea, quam Herculis fabula explicationis dabat ansam, vocem *ἴταλος* graecam esse contendit atque boum fecunditate appellatam esse terram, vocis *ἴταλος* vi paulum deflexa: v. Heisterbergkium p. 62 sq. Quae vero ille exposuit de progressu et commutatione veriloquii memoriae, hoc vitio laborant summo, quod quae temporis ratio intercedat Timaeum inter et Ps. Apollodorum plane neglegit: bibliothecae auctori locum dat ante Sicularum rerum scriptorem.

Atque Timaeus quam excogitavit etymologia quamvis maiore videatur floruisse apud Romanos praecipue gratia (cf. Pisonem annalium scriptorem fr. 1 Peter; Varronem de R. R. II 5, 3 aliis locis), tamen ne Hellaniceae quidem desiderantur vestigia doctrinae; sed Varronem De R. R. II 5, 3 („alii scripserunt, quod ex Sicilia Hercules persecutus sit eo ⟨scil. in Italiam⟩ nobilem taurum, ut diceretur Italus") quae Hellaniceae etymologiae subsit fabulam prorsus convertisse in propatulo est.[2]) Quod minus Lesbii nominis explicationem complexi esse antiqui videntur, Italiae nomine latius paulatim propagato fortasse declaratur: Hellanicus videlicet Italiam intellexit

1) Longe alia ratione, ab Italo scilicet rege Antiochus Syracusanus deduxit Italiae nominis originem; de hoc hic quidem tacendum.

2) Error videtur subesse Schneideri adnotationi ad Varr. De R. R. II 5, 3, qui *script. Rei Rust. Vet. Lat.* I p. 440 prisco Catoni Hellanici supponat mentionem cum variis rerum depravationibus, cum tanquam Originum frustulum exhibet haec: „Et si Graeci de more quidam a bobus Herculis, vel quod optimas gignat Italia, ut ait Hellanicus, aut a vitulo egresso, ut Herodotus, vel quidam Graeci boves vocant *ἰταλούς*, ut fabulatur Timaeus". Quod fragmentum nusquam alibi mihi occurrit quaesitanti.

eas quae nunc nominantur Calabria regiones easdemque etiam Aristoteles; Timaeus auctor est novae illius etymologiae, cum interim usque ad Arnum et Aesin promotum sit nomen. Abhinc certe Timaei veriloquium magis videbatur idoneum esse quo explicaretur terrae nomen toti prope paeninsulae inditum, cum Hellanici narrationem minime ad totam Italiam spectare manifestum esset.

§ 7. **De Herculis apud Omphalam servitio.** Hellanicum quoque apud Omphalam Lydiae reginam aliquantum temporis in servitio viventem fecisse Herculem Steph. Byz. docet s. v. *Ἀκέλης* = fr. 102 M.:

Ἀκέλης πόλις Λυδίας .... ἔοικε δὲ λέγεσθαι ἀπὸ Ἀκέλου τοῦ Ἡρακλέους καὶ Μαλίδος παιδός, δούλης τῆς Ὀμφαλίδος, ὡς Ἑλλάνικος .... Ἑλλάνικος δ' εἶπεν „εἰς πόλιν Ἀκέλην". ἐχρῆν γὰρ Ἀκέλητα εἶναι.

1 *Ἀκέλης* propter Stephani (minime Hellanici ut voluit Mueller FHG I 59) verba *ἐχρῆν γὰρ Ἀκέλητα εἶναι* Salmasius, *Ἀκέλη* libri | *Λυδίας* Holsten quem sequitur suo iure Meineke, *Λυκίας* libri ‖ 2 *Ὀμφαλίδος* libri, tuetur R. Unger *Theb. Paradox.* p. 300, *Ὀμφάλης* Salmasius et Meineke.

Lesbius igitur Herculem cum apud Omphalam serviret ex Malide illius ancilla Aceletem narravit genuisse, cuius nomine appellaretur Acele Lydiae oppidum (aliter locum nominavit ethnographus Aceleta). Atque secutus est Hellanicus fabulam vetustiorem ea qua Omphalae reginae ipsius Aceles ferebatur filius. Dilucidissime enim qua progressione usa sit haec memoria dignoscimus.

Panyasim quamvis schol. Vict. ad Hom. Ω 616 (= fr. 17) doceat dixisse de *νύμφαις Ἀχελητίσι*, minime efficitur eum ut Herculis filii Aceletis (= Acheletis) fecisse mentionem; contra non neglegendum est apud schol. Apoll. Rh. IV 1149, cum verba fiant de Herculis in Lydia peregrinatione, duos illum commemorare herois filios, quibus ad sanitatem reductus fluvii cuiusdam Hylli salubritate ab eodem nomina indiderit Hyllos. Diserte autem de Herculis apud Omphalam servitio

dicit primus Pherecydes apud schol. φ 22 — etsi ipsam fabulam multo vetustiorem esse consentaneum est: levissime tangit eam Aesch. Agam. 993 sq. Kirchhoff. Sexto nimirum a. C. n. saeculo a Graecis — cf. Wilamovitzium, *Eur. Her.* I[2] p. 77 n. 143; Ed. Meyerum, *Gesch. des Alterthums* II § 176 n. — fabula videtur excogitata esse Lydiae regum familiam (ante Mermnadas regnantem) ab Hercule originem duxisse. Cuius rei testes habemus Hellanicum, quem verba fecisse de Acelete filio herois ex serva quadam Omphalae nato supra vidimus, et Herodotum, qui I 7 Herculis filium atque Jardani ancillae (Alcaeum[=Aceletem?]) Lydorum regnum enarrat suscepisse. Novum incrementum fabulae deprehendimus, quod apud schol. Ω 616 ex ancillae Herculisque filio factus sit Omphalae reginae ipsius Herculisque prognatus. Denique in mythologico illo compendio — vel si mavis compendiis — quo contineantur Apoll. bibl. II 6, 3 cl. II 7, 8, 9 et Diod. IV 31, Herodotea etiam narratione adhibita Omphala Iardani facta est filia; cf. Tab. Farnes. (Jahn-Michaelis, *Bilderchroniken* p. 69 l. 208 sqq.): *καὶ εἰς Λυδίαν ἐστρατεύσατό ποτ' Ὀμφάλαν τὰν Ἰαρδάνου καὶ ....*

Monstratis igitur fabulae incrementis atque progressu non sine causa videor mihi adductus esse, ut fabulam qua Lydorum reges ab ipsa Omphala et Hercule originem ducere ferrentur, post Hellanicum ortam esse, logographum testem exstitisse censerem antiquioris narrationis: is enim ancillae filium primum Lydiorum Heraclidarum appellabat.

Atque mireris forte nondum ex Omphala oriundos fuisse Lydios Heraclidas ferri exeunte quinto a. C. n. saeculo utpote quibus temporibus non iam minister modo Omphalae ab deis iussus Hercules coeptus sit depingi, sed tanquam amator atque obnoxius muliebribus illius imperiis. Etsi nimirum Wilamovitz, *Eur. Her.* I[2] p. 71 sqq., cuius argumentis adminicula quaedam admovit C. Tuempel, *Philol.* n. S. IV 607 sqq., summum illud haud dubie ostendit antiquitus Omphalae fabulam non in Lydia, sed in Graeciae regionibus septentrionalibus collocatam fuisse, tamen facere non possum quin

usque adeo faveam partibus Friderici Caueri (*Rhein. Mus.* XLVI 245), ut quinto iam a. C. n. saeculo, non Hellenistarum demum temporibus, Herculem Omphalae dominae parentem atque effeminatius sese gerentem fictum esse arbitrer: nempe si comoediarum poetae, cum Aspasiam, ut quam cum Pericle haberet rationem significarent, *νέαν Ὀμφάλην* appellarent (Plut. Per. 24, schol. Plat. Menex. p. 391), ab multitudine audientium volebant iocum atque irrisionem intellegi, iam tunc Herculis apud Omphalam servitium necesse est in risum converti coeptum sit. Quodsi Wilamovitz, *Eur. Her.* I² p. 71 n. 128 dicit Sophoclis Trachiniarum tantum notitia opus fuisse, ut quid sibi vellet illud *νέα Ὀμφάλη* perciperetur, vix puto hoc sufficere: apud Sophoclem scilicet Hercules necessitate coactus in Omphalae ministerio est, summa illius indignatione affectus (v. 248 sqq.) non ipse in dedecus atque sua sponte incurrit, non tam mulieri aut ipsius libidini servit quam dei imperio, v. 251. At longe aliam apparet comicos poetas Periclis et Aspasiae necessitudinem voluisse describere; elucet ergo quantopere vacillaret atque claudicaret comparatio Sophoclei Herculis et Periclis, qualem quidem comici vellent notare!

Quamvis igitur in ludibunda poesi scaenica coeptum esse Herculem mollius sese gerentem apud Omphalam induci arbitremur, tamen in universum iam tunc illam meram tanquam et genuinam habitam esse memoriam minime inde debet colligi.

Immo re vera nihil nisi servum Omphalae fuisse heroem ipsum invitum (sicut antea fuerat Eurysthei) tunc etiam creditum esse, imaginem vero illam ridiculam lascivia tantum comicorum iocorum propositam documentum mihi videtur vel illud esse, quod ex Omphala liberos genuisse Herculem nondum sibi finxerunt homines, sed ex ancilla reginae heroi prognatam esse stirpem memoriae prodiderunt. Quinto igitur saeculo comoediis vel satyricis fabulis Hercules Omphalaque derideri postquam coepti sunt atque depravari, paulatim tanquam ex antiquae fabularis memoriae auctoritate molliter vitam degisse atque suis partibus prorsus commutatis credebantur.

Hellanici autem temporibus duplex de illis ferebatur sententia: altera genuina atque severa, quam sequerentur genealogi mythographi severiores poetae, altera solutior iocosaque atque nascens ex scaenae ludis.

§ 8. **De Hercule et Archia.** Athen. IX p. 410 F = fr. 3 M.: *Τὸν δὲ τῷ χερνίβῳ ῥάναντα παῖδα διδόντα κατὰ χειρὸς Ἡρακλεῖ ὕδωρ, ὃν ἀπέκτεινεν ὁ Ἡρακλῆς κονδύλῳ, Ἑλλάνικος μὲν ἐν ταῖς ἱστορίαις Ἀρχίαν φησὶ καλεῖσθαι, δι' ὃν καὶ ἐξεχώρησε Καλυδῶνος. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τῆς Φορωνίδος Χερίαν αὐτὸν ὀνομάζει.*

Calydone apud Oeneum socerum versatum Herculem inconsulto occidisse puerum in convivio ministrantem pervulgata Graecorum erat fabula,¹) quam Hellanicum quoque secutum esse elucet ex fragmenti verbis *δι' ὃν καὶ ἐξεχώρησε Καλυδῶνος*. De nomine vero pueri varia tradiderunt antiqui, quae satis multa collegit Athenaeus IX 410 sq. Atque in compendia fabularis historiae nomen receptum est Eunomus (Apoll. II 7, 6, 2 et Diod. IV 36, 2 [Eurynomus=Eunomus, Bethe, *Quaest. Diod. mythogr.* p. 74 n. 91]), cuius Herodorus, quem imprimis constat operam collocasse in Herculis fabularum cyclo exponendo, testis exstiterat. Hellanicus autem illum '*ἐν ταῖς ἱστορίαις*' Archiam, '*ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς Φορωνίδος*' Cheriam nominavit. Illius vero memoriam praeter Athenaeum exhibere Eustathium ad Odyss. φ 28 = p. 1900, 25 manifestum fit comparatis Eustathii et Athenaei verbis, cuius ille vestigia presserit:

Eustath.	Athen.
καὶ Ἀρχίαν ἢ Χαιρίαν παῖδα κονδυλίσας ἔρριψεν εἰς ἀνέγερτον, δόντα αὐτῷ κατὰ χειρὸς ὕδωρ καὶ τῷ χερνιβίῳ ῥάναντα (sic scribendum pro *ῥάναντι*).	*τὸν δὲ τῷ χερνίβῳ ῥάναντα παῖδα διδόντα κατὰ χειρὸς Ἡρακλεῖ ὕδωρ, ὃν ἀπέκτεινεν ὁ Ἡ. κονδύλῳ, Ἑλλάνικος . . . . Ἀρχίαν . . . . Χερίαν . . . .*

1) Unus Pausanias II 13, 8, qui puero nomen fuisse dicit Cyatho, Phliunte illum necatum esse mirabili satis narratione memoriae prodidit.

Quod inter Eustathii *Χαιρίαν* et Athenaei *Χερίαν* intercedere videatur discrimen, scribendi modo varia ratione explicatur. Formam *Χερίας* pro corruptela habendam esse veri nominis *Ἀρχίας* Casaubonus auctor erat ad Athen. animadvers. V 283 Schweigh., cum Mueller FHG II p. 36 (ad Herodori fr. 31) formam *Χερίας* censeret praestare. Sed cum utriusque nominis *Ἀρχίας* et *Χαιρίας* (nusquam probatur forma *Χερίας*) in titulis plura exstent exempla, Athenaeum vel Athenaei fontem altero loco prave exaratum invenisse nomen vix indicaverim. Neque enim mirum videtur Hellanicum in alio opere aliter eandem nominasse personam, si quidem levioris certe agitur momenti res, cf. cp. I § 1.

Athenaeus, cuius intersit discrepantias proferre mythographorum narrationum, ubi quibus variis modis a scriptoribus nomen pueri profligati circumferatur enumeret, tamen de illius patre unius Nicandri commemorat testimonium. Unde Herodorum et Hellanicum omnino non habuisse notitiam parentis nominis, id quod voluit Wernicke apud Wissowam II 461, eo minus licet colligi, quod Hellanicum certe maxime genealogiis indagandis aut statuendis constat operam navasse. Mihi idcirco potius, quem patrem fuisse pueri mythographi illi memoriae prodidissent, silentio videtur praeterisse Athenaeus, quia non tanta de illo esset memoriae varietas. Vulgata autem fabula erat Architelis cuiusdam puerum fuisse filium: Apoll. II 7, 6, 2 et Diod. IV 36, 2. Quos cum Herodori auctoritatem secutos esse supra viderimus in filii nomine edicendo, patris etiam ex eodem ab illis fonte puto haustum esse nomen; Herodorum vero et Hellanicum quoniam non discrepuisse inter sese Athenaeus ipse videtur indicare — cf. quae modo dixi de eius silentio —, Lesbium quoque Architelem nominasse pueri parentem vix audacius concluditur.

§ 9. **De Hercule Argonautarum socio.** Ex schol. Pind. Nem. III 64 = fr. 33 M.: *Ἑλλάνικος πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀργοῖ πλεύσαντας Ἡρακλεῖ* (contra Amazones scilicet profecto) *συστρατεῦσαί φησι* Herculem Hellanico auctore Argonautarum fuisse aequalem etsi apparet, tamen num expeditioni in Colchidem terram susceptae logographus illum interfuisse finxerit, quoniam minime inter poetas vel mythographos antiquos constabat, ex ramento illo non licet cogi. Nam ob tempus illud aor. *πλεύσαντας* neque neget quisquam neque credat Herculis incursionem in Amazones factam insertam fuisse Argonautarum expeditioni, id quod opinari videtur C. Luetke, *Pherec.* p. 48 n. 3 extr.

At commemoravit Hellanicus Aphetas ad sinum Pagasaeum sitas[1], quod oppidum in Argus navis historia Herculisque ut Argonautarum socii locum habet:

Steph. Byz. v. *Ἀφεταί* = fr. 35 M.: *πόλις τῆς Μαγνησίας. Ἑλλάνικος· ὅτι ἐντεῦθεν δευτέραν ἄφεσιν ἡ Ἀργὼ ἐποιήσατο. ἢ ὅτι ἐκεῖ οἱ Ἀργοναῦται τὸν Ἡρακλέα κατέλιπον ....*

Cum Mueller fragmentum determinat Hellanici nomine, Meineke post eius nomen ponit colon, post vocabulum *ἐποιήσατο* comma: vocis igitur *Ἀφεταί* duplex illud interpretamentum vir doctus tribui vult Lesbio. Atque si vere ille iudicaverit, Hellanico auctore Aphetis Hercules ab Argonautis relictus est. At ubi ad vim ac naturam libri Stephani Byzantii, qui quidem aetatem tulerit, respeximus atque epitomam solam totius libri (vel librorum, una parte excepta) summa persaepe indiligentia incuriaque confectam[1]) ad nos pervenisse reputavimus, illud tantum licet contendere Hellanicum Aphetarum aliquam fecisse mentionem; utram vero nominis enodationem secutus sit, ex ipsis epitomatoris verbis non perspicitur.

Sed summi momenti est fr. 39 M. = schol. Apoll. Rh. I 131: *Ὕλας: οὗτος Ἡρακλέους ἐρώμενος, υἱὸς δὲ Θειοδάμαντος τοῦ Δρύοπος. καὶ Μνασέας μὲν οὕτως. Ἑλλάνικος δὲ Θειομένη ἀντὶ Θειοδάμαντος* (*θειομένητα θειοδάμαντος* cod. Laur., corr. Sturz, *Hell. Lesb. Fragm.*[2] 1826, p. 116 cl. schol. 1207) et schol. Apoll. Rh. I 1207: *τὸν Ὕλαν ὁ μὲν Ἀπολλώνιος Θειοδάμαντός φησιν υἱὸν εἶναι, Ἑλλάνικος δὲ Θειομένους.*

1) cf. Atenstaedtium, *De Hecataei Milesii fragmentis quae ad Hispaniam et Galliam pertinent, Leipz. Stud.* XIV p. 6 sqq.

Unde Hellanicum non Thiodamam (= Thiomenem) solum, Dryopum regem, quem cum esurienti cibum noluisset praebere, Hercules Calydone fugiens narrabatur iugulasse, verum Hylam etiam illius filiolum, quem heros postea secum duxit, novisse apparet.

Hylae autem fabula[1]) ex Mysia duxit originem. Atque quamvis in Graecorum fabulas recepto semper in Mysiae ei unde procreatus erat solo permanebat locus.[2]) Herculem igitur, ut primum cum iuvene illo pulchro coniunctus est, Cium perduci, ubi Hylas supremum diem obisset, necesse fuit. Atque iam Cinaethonem, qui inter cyclicos poetas epicos numerabatur, de Hercule in Mysia deliciis orbato verba fecisse quanquam schol. Apoll. Rhod. I 1357 videtur comprobare, tamen Seeligerum l. l. adeo recte puto iudicasse de interpretis testimonio, ut nihil censeam ex illo debere elici.[3]) Necdum eo, quod Aeschylus (Pers. 1025 Kirchhoff) de vagantibus Mysiis indicat, Hylae historiolam inter Herculis fabulas receptam esse firmatur; at Hellanicus quoniam Thiomenem — Thiodamam atque ipsum Hylam commemorat qui nunquam fabulis inducantur sine Hercule, Cianum illum iuvenem tunc quidem in herois illius Graecorum summi fabulas[4]) insertum fuisse testis est. Itaque in Mysiam quoque logographum Herculem illius fabulae gratia

1) De qua vide quae nuper (praeter Seeligerum in Roscheriano lex. I 2792 sqq. et 503 sqq. et Iessenum in Wissowiana encyclop. II 758 sq.) exposuerit Tuerk, *Breslauer Philol. Abhandlungen* VII 4, praecipue autem qui de Tuerkii dissertatione doctum uberiusque tulit iudicium Georgius Knaack, *Götting. gel. Anzeigen* 1896 No. 11.

2) Omitto Dracontii (carm. prof. II), qui in Thessaliam, ad Peneum flumen fabulam transposuit, prava commenta. — Quod Wilamovitz, *Eur. Her.* I[1] 280 Hylam antiquitus in ipsa Graecia collocatum fuisse ducit („man verband eine artige heimische Fabel vom Dryoperknaben Hylas, des Theiodamas Sohn, dem *ἐρώμενος* des Helden, und einen Kultgebrauch der maryandinischen Periöken Herakleias, welche um einen Heros Priolas oder Bormos zu klagen in den Wald zogen") ipse retractat: *Aristot. u. Athen* II 177 n. 1 et *Eur. Her.*[2] I 31.

3) Parum valent quae in contrariam partem attulit Tuerk p. 12. — cf. infra p. 266 n. 1.

4) Non solum in Graecas omnino fabulas, sicut vult Seeliger l. l.

fecisse pervenientem necesse est. Quaeritur utrum Lesbius Hylae casum inter ipsam Herculis contra Amazones expeditionem enarrarit, an Argus navigationis illum socium fuisse atque tunc amato adulescente orbatum esse exposuerit. Atqui ubique apud antiquos cum Argonautarum rebus Hylae consociata est memoria, nusquam cum Amazonibus — praeterquam quod unus Onasus secundum schol. Apoll. Rh. I 1207 et 1236 et schol. Theocr. XIII 46 de Hylae interitu exposuit „ἐν πρώτῳ Ἀμαζονικῶν". Quo de poeta nil fere scimus nisi Euhemeri eum se gestasse sectatorem; ad libidinem igitur illum, ut forte copiam argumenti amplificaret, transposuisse fabulas nil mirer.[1]) Quod vero apud Serv. ad Verg. Aen. XI 262: „sunt qui volunt nec raptam esse a Paride Helenam, sed aliam causam belli fuisse Troiani, illam scilicet, quod Herculem quaerentem Hylam suscipere noluerunt", Hylae casus cum Troianis rebus ab Hercule gestis videtur coniunctus esse, nihil impedit quominus antea heroem Argonautarum socium in hac quoque fabulae versione fuisse cogitemus: v. eundem Servium ad I 619.[2]) — Ac prorsus certo Herculis Hylaeque rem provinciam quasi semper fuisse Argonautarum fabularum cycli quispiam contendat, si, quod iam coniecit Seeliger l. l 2794, 54 et Wilamovitz quoque pronuntiavit *Eur. Her.* I[2] 31, Knaack vero nuper (p. 874 sqq.) diligentissime singula perscrutatus ad magnam probabilitatem

1) Etiamsi Muelleri FHG III p. 158 coniectura, qua pro Onaso Dionysii (Scytobrachionis) nomen velit poni, recto talo stet, haud ita multo aliter se habeat res.

2) Puto igitur Jessenum l. l., qui expeditionem quoque contra Amazones factam Hylae rem amplexam esse opinetur, errare. Si autem Knaack (*Herm.* XXIII p. 138 sq.) vere iudicasset scholiastam Apoll. Rh. I 1212 (ubi nimirum Herculem cum Hyla coniunctum videmus) a Pherecyde sua repetivisse, ipse hic locus documento esset ineunte vel medio quinto saeculo Hylam quamvis cum Herculeis, nondum tamen cum Argonautarum fabulis societatem tanquam inisse; nam apud Pherecydem heros ille omnino non interfuit expeditioni in Colchidem terram susceptae: schol. Apoll. Rh. I 1289. Sed Knaackii sententia refutata est ab Luetkio *Pherec.* p. 37 sqq. et ipse vir doctus retractavit sua in commentatione de Hyla conscripta p. 881 n. 1.

provexit, verum est: non Herculem videlicet, sed Polyphemum, qui apud Apollonium Rhodium secundas partes agit neque quae facilem habeant explicationem, primum atque genuinum Hylae amatorem fuisse, primum delicias quaesivisse Ciumque oppidum condidisse; Polyphemus autem antiquitus pro Argonauta habitus erat.

Quae cum ita sint, Hellanicum quoque Herculem Hylamque in Argonautarum numero habuisse, Hylae casum in Argus navis expeditionem insertum invenisse, ipsum in suam fabulae expositionem recepisse verisimillimum est. Is nimirum Alexandrinorum poëtarum concentus est consensusque Hylam coniunctum cum Argonautis inducentium, quem ex communi quodam fonte antiquiore atque summae auctoritatis consecutos eos esse vix debeat denegari.[1] Atque antiquiorem illam memoriam abiecisse Hellanicum seu commutasse non habemus cur opinemur.

Iam vide quem locum Hellanicus obtineat in progressu fabulae. Ac primum quidem Graeci coloni ut graeco more priscum religionis ritum ab indigenis exceptum declararent, ab coloniae conditore, Polyphemo scilicet, frustra quaesitum esse Hylam finxerunt; iam vero cum ille fuisset Argonauta, Hylae mythus cum Argonautarum fabulis devinctus erat. Sed Heraclea urbe medio sexto saeculo condita[2] Herculis claritate in illis regionibus praevalente ita obscuratus est Polyphemus atque summotus, ut Hercules illius partibus susceptis Hylae amator fieret: eum igitur in Argonautas recipi necesse fuit. Quod ut efficeretur, alia quoque atque ea praecipue videbatur

1) Quod si quis existimet eis quae modo disputata sint adeo fultam esse scholiastae Apoll. Rh. I 1357 auctoritatem, ut de Cinaethonis testimonio non iam liceat dubitari, quamvis singula verba ut ex ipso Apollonio desumpta certo ab illo abiudicanda sint: tamen ne Cinaethonem communem illum antiquum fontem iudicemus, temporum ratio videtur obstare, quae inter illum epicum poetam intercedat et eam qua Hercules Hylae amator inductus sit fabulae formam; facile vetustior erat poeta. cf. paulo infra.

2) Ed. Meyer, *Geschichte des Alterthums* II § 419.

res hortari. Iam Hesiodeos poetas de summi Graecorum herois societate in maxima antiquorum temporum expeditione cogitasse ex Ceycis nuptiarum fragmento (schol. Apoll. Rh. I 1289) perspicuum fit: in animo scilicet illum habuisse comitem sese adiungere eis qui vellus Phrixeum recuperaturi essent, sed paulo post ancoras sublatas relictum esse in sinu Pagasaeo. Neque Pherecydes Herculem usque ad Mysiam fecit una cum Argonautis proficiscentem: qui secutus est Hesiodum. Hellanicus primus testis est Herculem usque ad Mysiam itineris fuisse comitem, primus idem Hylam ab Hercule esse quaesitum. — Sequitur non Alexandrinorum demum poetarum aetate Hylae fabulam cum Argonautis esse copulatam. Quod coniecit iam Tuerk p. 15, nec tamen Hellanici usus est testimonio quo probaret; Knaack Polyphemum Argonautam antiquiorem Hylae fuisse amatorem Hercule demonstravit, sed Hellanici parum habuit rationem.

Atque alterius rei idem primus Lesbius est testis (id quod Knaack quoque dicit p. 880): Thiomenem = Thiodamam scilicet patrem fuisse Hylae. Hylas enim postquam coniunctus est cum Hercule, ut declararent hanc necessitudinem, adulescentulum illum in Graecia antea versatum esse oportebat fingi, idemque quomodo in Herculis consuetudinem pervenisset, excogitari. Itaque filium illum fuisse Dryopum regis ab Hercule interfecti commenti sunt; quod ipsum quo factum sit, inde fortasse explanatur, quod inter Cium oppidum et Trachina necessitudo quaedam dicebatur intercedere vel intercessisse: v. Apoll. Rhod. 1357 (et inde scholium ad loc. adscriptum repetitumque „ab Cinaethone"); Trachina autem Hercules Thiodamantis victi gentem narrabatur transmigrare iussisse.[1]

Secundum Hellanicum igitur Hercules usque ad Mysiam una cum Argonautis vectus est; ultra vero num interfuerit eorum itineri usque ad Colchidem terram,[2] prorsus incertum est.

1) Aliter sane sensit Knaack p. 880; Thiodamantem ideo ab Graecis Hylae factum esse parentem, ut Thessaliae fabulas conecterent cum Argonautis (?).

2) Huius narrationis auctores sunt Demaratus, qui post Isocratis

Iam ut redeamus unde profecta est disputatio ad Stephani locum, ipsum Hellanicum veriloquii nominis *Ἀφεταί: ὅτι ἐκεῖ οἱ Ἀργοναῦται τὸν Ἡρακλέα κατέλιπον* neque auctorem fuisse apparet neque Jessenum (apud Wissowam II 754) recte iudicasse Herodotum (VII 193), qui, etsi inde originem nominis explanavit, quod ab illo loco Argo in altum provecta esset (*ἀφήσειν ἐς τὸ πέλαγος*), tamen Herculis quoque illic relicti haberet notitiam,[1]) fonte usum esse Hellanico. Quoniam autem ne Lesbius quidem Aphetas silentio praeteriit, de *δευτέρᾳ* quadam *ἀφέσει* verisimillimum est illum verba fecisse. Inde Stephani priorem illam nominis explicationem Hellanico tribui posse perspicuum fit, distinctione vero verborum utendum esse hac: *Ἑλλάνικος· ὅτι ἐντεῦθεν δευτέραν ἄφεσιν ἡ Ἀργὼ ἐποιήσατο . ἢ ὅτι κτλ.* sequitur veriloquium quod aliunde ethnographus assumpsit ad Hesiodeam fabulam accommodatum.

Qua re explanarit Hellanicus factum esse ut iterum Argonautae ad Aphetas ancoras tollerent (num tempestate forte retenti [Apoll. Rhod. I 591]), non constat; quam Herodotus profert causam (ut scilicet antequam in altum proveherentur aquatum irent), cum vel ideo videatur excogitata esse, ut quomodo Hercules derelictus esset ostenderetur, ad Hellanicum eam non spectare apparet.

§ 10. **De Troia ab Hercule deleta.** Quae *de causa expeditionis* ab Hercule adversus Troiam factae exposuerit Hellanicus, perspicere videmur ex schol. Y 146 = fr. 136 M.:

Ποσειδῶν καὶ Ἀπόλλων προστάξαντος Διὸς Λαομέδοντι θητεῦσαι, ἐπὶ μισθῷ τεταγμένῳ τὸ τεῖχος κατασκευάζουσι. Λαομέδων δὲ παραβὰς τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας, μὴ

tempora tragoedias contexuit, et Dionysius Scythobrachion: cf. Diodori fabularum Argonauticarum expositionem.

1) Apud Herodotum coniuncta est fabula de Hercule relicto narrata cum vocis *Ἀφεταί* etymologia ab Argonautis iterum provectis repetita; veriloquio vero illum sese adstrinxisse non nisi alteri cum ex verborum conexu evincitur, tum ex forma quam adhibet aspirata *ἀφήσειν* pro vere ionica *ἀπήσειν*.

δοὺς τὸν μισθὸν (*τοὺς μισθοὺς* Ven. B), *ἀπήλασεν αὐτούς· ἀγανακτήσας δὲ Ποσειδῶν ἔπεμψε τῇ χώρᾳ κῆτος, ὃ τούς τε παρατυγχάνοντας ἀνθρώπους καὶ τοὺς γιγνομένους καρποὺς διέφθειρεν. Μαντευομένῳ δὲ Λαομέδοντι χρησμὸς ἐδόθη, Ἡσιόνην τὴν θυγατέρα αὐτοῦ* (*Λαομέδοντος* Ven. B) *βορὰν ἐκθεῖναι* (*ἐκδοῦναι* Ven. B) *τῷ κήτει, καὶ οὕτως ἀπαλλαγήσεσθαι τοῦ δεινοῦ. Προθεὶς δὲ ἐκεῖνος τὴν θυγατέρα, μισθὸν ἐκήρυξε τῷ τὸ κῆτος ἀνελόντι τοὺς ἀθανάτους ἵππους δώσειν, οὓς Τρωῒ Ζεὺς ἀντὶ Γανυμήδους ἔδωκεν. Ἡρακλῆς δὲ παραγενόμενος ὑπέσχετο τὸν ἆθλον* (*τὸ ἆθλον* alii libri) *κατορθώσειν, καὶ Ἀθηνᾶς αὐτῷ πρόβλημα ποιησάσης τὸ καλούμενον ἀμφίχυτον τεῖχος, εἰσδὺς διὰ τοῦ στόματος εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ κήτους αὐτοῦ τὰς λαγόνας διέφθειρεν. Ὁ δὲ Λαομέδων ὑπαλλάξας θνητοὺς δίδωσιν ἵππους. Μαθὼν δὲ Ἡρακλῆς ἐπεστράτευσε* (*ἐστράτευσε* alii libri) *καὶ Ἴλιον ἐπόρθησε, καὶ οὕτως ἤλαυνε* (*ἔλαβε* Ven. B) *τοὺς ἵππους. Ἡ ἱστορία παρὰ Ἑλλανίκῳ.*

Sed novum quoddam logographi frustulum nobis condonavit schol. Il. Genev. Φ 444:[1])

θητεύσαμεν: ἐπὶ μισθῷ ἐδουλεύσαμεν. Ζητεῖται διὰ τί ἐθήτευσαν. Ἑλλάνικός φησι πειράζοντες Λαομέδοντα. γράφει δὲ ἐν α' τῶν Τρωϊκῶν· „Μετὰ δὲ ταῦτα λέγεται Ποσειδῶ καὶ Ἀπόλλωνα δουλεῦσαι Λαομέδοντι ὅτι ὑβριστὴς ἦν. πειρώμενοι (*πειρῶμεν*, corr. Nicole, qui addit: „entre *Λαομέδοντι* et *ὅτι* lacune probable") *οὖν ἀνδράσιν εἰδόμενοι ἐπὶ μισθῷ εἴτε ἄρα ἀποδώσει εἴτε καὶ οὔ, τεῖχος λάϊνον ἐν τῷ Ἰλίῳ ἐπ' ἀκρότατον τῶν κολωνῶν ἐτείχισαν* (*τειχίσαι*, corr. Nicole), *ὅ τι νῦν Πέργαμος καλεῖται.*" Sequitur Metrodori narratio.

Quod in priore scholio *προστάξαντος Διὸς Λαομέδοντι θητεῦσαι* Apollo et Neptunus pacta mercede muros dicuntur aedificasse, ea videtur reddita esse fabula, qua deis, ut seditionem contra Iovem aliquando concitatam expiarent, Laomedontis ministerium impositum erat. Quam narrationem ne Hellanici fuisse credamus, cuius tamen testimonium profertur

1) Jules Nicole, *les scolies Genevoises de l'Iliade* 1891. 2 voll.

in scholii subscriptione, obstat interpres Genevensis, qui deos servientes facit *πειράζοντας Λαομέδοντα . . . ὅτι ὑβριστὴς ἦν*, eiusdem Hellanici nixus auctoritatem. Hoc autem testimoniorum discrimen minime ita licere tolli, ut de scholiastae Genevensis fide atque auctoritate dubitetur,[1]) perspicuum fit, si huius commentatoris accuratam citati libri significationem respicimus atque eam loci situs ac naturae expositionem, quam hominis esse antiquarum rerum illius quidem terrae periti atque dignam Lesbio eluceat[2]), alterius rursus hypomnematis fabularem „*ἱστορίαν*“ continentis vim atque indolem consideramus (v. Ed. Schwartzium, *Jahrbb. Suppl.* XII. vol.). Sequitur ut quae ab schol. *Υ* 146 deorum servitii exponatur causa, ab logographo minime debeat repeti.

Atque Homerus ipse cum Neptunum et Apollinem de pristino ministerio inter sese inducit colloquentes, quoniam nullam eius affert causam, interpretes poëtae sua sponte, cuiusnam sceleris poenam dei eo persolvissent, quaesitabant: schol. *Φ* 444 (*ὅτι*: Zetema!) ∾ schol. *Λ* 399 ∾ schol. Pind. Ol. VIII 41, Eustath. p. 1245, 46 sqq. qui cetera complexus est. Investigantibus vero illorum scelus occurrit narratio *Λ* 400, ubi Zenodoto auctore scribebatur *Ποσειδάων καὶ Φοῖβος Ἀπόλλων* (pro lectione *Παλλὰς Ἀθήνη*).[3]) Quam deorum ministerii causam vix puto Hellanicum neglecturum fuisse, ut quem semper certis quibusdam rationibus conectere res atque causas indagare noverimus studuisse; sed fortasse in Homeri suo exemplari *Λ* 400 exaratam habebat scripturam *Παλλὰς Ἀθήνη*. Ille contra alterius rationis exstat testis atque is longe anti-

1) Cf. quod C. Wachsmuth, *Rhein. Mus.* XLVI 1891 p. 552, de hypomnematum libri XXI Genevensium indole tulerit iudicium: praeclarissimo fonte delibata magna illa uti in laudandis testium verbis diligentia exemplaque praebere exquisitioris grammaticorum eruditionis.

2) Iadis in fragmento dialecti vestigia non iam reperiri nihil est quod miremur.

3) Zenodotus nimirum non ut *ζήτημα* illud enuclearet illam scripturam habebat potiorem, sed ne Minervam ut Iovis adversariam a poeta faceret depingi, cuius quidem cum patre inimicitiarum nullum aliud sibi praesto esset documentum.

quissimus: qua Laomedontis morum conditionem ut tentarent[1]) Apollo et Neptunus servitium inierint. — In eis quae cum Hellanici narratione concinunt: schol. Townl. *Φ* 444: *οἱ δὲ ἐπὶ τῷ πειρᾶσθαι τὴν ὕβριν Λαομέδοντος* et Apoll. bibl. II 5, 9, 9: *Ἀπόλλων γὰρ καὶ Ποσειδῶν τὴν Λαομέδοντος ὕβριν πειρᾶσαι θέλοντες, εἰκασθέντες ἀνθρώποις ὑπέσχοντο ἐπὶ μισθῷ τειχιεῖν τὸ Πέργαμον*[2]) si quis sibi persuadeat ipsa frustula Hellanicea latere, quae per mythologicorum compendiorum rivulos facile ex Lesbio in bibliothecam et in scholia potuerint manare, non refrager.

Cum ceteri urbem Troiam ab deis muris cinctam esse exposuerint, sicut ipse Homerus *Η* 452 dicit:

τὸν δ' ἐπιλήσονται τὸ ἐγὼ καὶ Φοῖβος Ἀπόλλων
ἥρῳ Λαομέδοντι πολίσσαμεν ἀθλήσαντε,

Pindarus Ol. VIII 41 Pergamum solum commemorat; atque expressis verbis arcem Troiae munitam esse tradebant Hellanicus, quem secutum esse Ps. Apollodorum modo indicavi, et Metrodorus Chius Isocratis discipulus in Troicarum fabularum enarratione: schol. Il. Genev. *Φ* 444: *μετὰ ταῦτα λέγουσι παρ' αὐτὸν ἀφικέσθαι δύο ἄνδρας, ὁπόθεν μὲν καὶ οἵτινες οὐδεὶς ἔχει εἰπεῖν ἀτρεκέως, ἐλθόντας δὲ εἰπεῖν ὅτι Λαομέδοντι χρὴ ἀνδρὶ βασιλεῖ εἶναι ἀκρόπολιν ἐν τῇ πόλει, ἐν ᾗ αὐτὸν οἰκεῖν πρέποι· ἡμεῖς οὖν σοὶ θέλομεν τειχίον κτίσαι καὶ ἐπιστατῆσαι.* Itaque, cum apud Pindarum ut apud poetam voce *Πέργαμος* totam urbem significari liceat credere, *χωρογράφους* arcis solum murum deorum opera exstructum esse auctores fuisse memorabile videtur.[3])

Iam transeamus ad schol. *Υ* 146. Verbis *Ἀθηνᾶς αὐτῷ πρόβλημα ποιησάσης τὸ καλούμενον ἀμφίχυτον τεῖχος, εἰσδὺς*

1) cf. Hom. *ρ* 484:

καί τε θεοὶ ξείνοισιν ἐοικότες ἀλλοδαποῖσιν,
παντοῖοι τελέθοντες, ἐπιστωφῶσι πόληας,
ἀνθρώπων ὕβριν τε καὶ εὐνομίην ἐφορῶντες.

2) cf. *ἀνδράσιν εἰδόμενοι* atque Pergami mentionem in schol. Genev.

3) Aeaci, quem ut comitem celebraverat deorum muros aedificantium Pindarus Ol. VIII, Hell. non videtur habuisse notitiam.

διὰ τοῦ στόματος εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ κήτους αὐτοῦ τὰς λαγόνας διέφθειρεν duplicem de Herculis adversus beluam marinam pugna contineri fabulam in propatulo est: alteram repetitam ab Hom. Υ 144, alteram, qua Hercules postquam in ventrem insiluit inguinibus percussis monstrum trucidet, reconditam quandam neque quae ulla cum altera ratione coniuncta sit. Propterea M. Wellmann, *De Hellanici Lesbii Troicis, commentat. philol. Gryphiswald.* 1887 p. 65, interpretem sua ex Homero et Hellanico consuisse ratus remotiorem illam narratiunculam suo iure tribuit Hellanico; quam assumpsit qui magnum gaudium caperet ex recoquendis abditis quibusdam fabulis eisque conquirendis operam navaret, Lycophronem dico Alex. 33 sq. Quo casu Herculem etiam capillos perdidisse beluae ventris fervore ambustos enarrat Lycophron[1]): ne haec quidem res raritate notabilis aliena fuerit ab Hellanico. Neque enim debet denegari ab Alexandrino illo doctissimo poeta[2]) ipsum Hellanicum in usum facile esse vocatum, si quidem chorographorum revolutis libris amplissimum reconditarum longiusque repetitarum fabularum quas maxime in deliciis haberet fructum posset percipere. Tamen si quidem per se intellegitur non ipsum finxisse Hellanicum illam rem, sed aut excepisse fabellam ab Troadis terrae incolis enarratam aut hausisse ex carmine aliquo Herculis res gestas celebrante, hoc si verum sit, fortasse ipsum illum fontem antiquiorem nulla adhibita Hellanici intercessione nihil impedit quominus credamus Lycophronem consuluisse.

Quodsi Wellmann totum hypomnema ex Homero et Hellanico consarcinatum esse censuit, primo quidem obtutu

1) cf. Tzetz. ad Lycophr. 33: *τρισὶ δὲ ἡμέραις ἔνδοθεν κατεχόμενον αὐτὸ ἐξῆλθεν ἀποβεβληκὼς καὶ τὴν τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς τρίχωσιν*; Sext. Empir. adv. mathem. 253: .... *ἡ δὲ τοῦ Ἡρακλέους κεφαλὴ ἐψίλωτο ἐκπεσουσῶν αὐτοῦ τῶν τριχῶν ὅτε ὑπὸ τοῦ ἐκφανέντος τῇ Ἡσιόνῃ κήτους κατεπόθη* et quae Wellmann l. l. disputavit.

2) Vel a patre eius Lyco, quem magnam fabularum per singulas terrae regiones dispersarum copiam congessisse constat saepiusque filio in studiorum quoque atque ingenii consuetudinem adoptato ubertatem suppeditavisse illustrandarum rerum.

satis dubium id videtur. Nam ex poeta ipso servitium tantum deorum atque *ἀμφίχυτον* illud *τεῖχος* interpres potuit elicere; reliqua vero ne quis extemplo pro certis Hellanici ramentis habeat, ea videntur obstare quae Ed. Schwartz disputavit: quibus efficiatur Hellanici testimonium ab scholiasta prolatum non tam aptum esse quod cuncto scholio addat auctoritatem, quam quod ad unam quandam rem in *ἱστορίᾳ* explicatam spectet. Hic vero quae fabella Hellaniceam doctrinam prae se ferat supra expositum est. Atque antea intelleximus illud *προστάξαντος Διὸς Λαομέδοντι θητεῦσαι* ab Hellanico certe abiudicandum esse.

Itaque opus est diligentiore cuncti hypomnematis indolis ac naturae eorumque quae singula perhibuerit scholiasta disquisitione.

Quattuor autem praeter fabellam illam propria scholio insunt neque quae in vulgarem memoriam excepta esse videamus.

a) Ac primum quidem ut ulciscerentur Laomedontis fraudem, Neptunum immisisse beluam marinam, oraculum vero (i. e. Apollinem) ipsius regis filiam Hesionam tanquam piaculum illi exponi iussisse Homeri interpres enarrat[1]); apud Diod. IV 42 et Val. Flacc. Arg. II 475 ∾ 482, qua Apollo Laomedontem puniat pestis saevit[2]), cum oraculi responsum ad universos Dardanos pertineat, non ad ipsum solum, qui scelus commiserit. Miscuit autem duas fabulae formas Apollod. bibl. II 5, 9, qui et de peste et de Pythia ipsam Hesionam petente verba faciat.

b) Laomedontem deinde oraculi praecepto observato ubi primum puellam beluae furori obiecit, praemium destinasse ei, qui percusso monstro filiam servaret, auctor est scholiasta.[3])

1) Quod oraculi iussum optime significat ut Apollinis poenam Hyg. fab. 89 voce „iratus“. (Deinde apud Hyginum, qui Diodoreae ceteroquin simillimam exhibet narrationem, additamenta statuenda sunt.)

2) Quam praeterea Diodorus commemorat *καρπῶν παντελῶν φθοράν*, eandem habet vim, quae in *ἱστορίᾳ* tribuatur beluae (*ὃ* (scil. *κῆτος*) . . . *καὶ τοὺς γεγυμνωμένους καρποὺς διέφθειρε*).

3) Hac quidem in re consentiens cum Homerica fabula: v. p. 274.

At apud Siculum rerum scriptorem heroi, cum iam liberaverit Hesionam consiliumque cum belua pugnandi pronuntiarit, immortales equi a rege promittuntur. Ps. Apollodorus denique ipsum heroem, ubi alligatam Hesionam vidisset, condicionem tulisse ut immortales sibi equi darentur, si pugnam suscepisset, narrat.

c. d) Praeter illa quae propria habet hypomnema, et ad fraudem, qua rex heroem decepit, et ad temporum rationem spectant quae inter beluam ab Hercule trucidatam Hesionamque liberatam intercedit et scelus a Laomedonte vindicatum; atque in universum quaestio est, qui locus tribuendus vel tributus sit expeditioni contra Troiam factae in rerum ab Hercule gestarum ordine. E re autem est curare, quantum sociorum numerum Hercules adversus Troiam narretur secum duxisse: apud Homerum *E* 641 cum pauci comites sex navibus comparatis illum sectentur, apud Apoll. II 6, 4, 1 duodeviginti potius navibus praeclarissimorum heroum copia illi auxiliatur. Namque antiquiore iam aetate increscere coepit fabula: iam Hesiodus (fr. 173 Rzach) Telamonis Herculisque amicitiarum habet notitiam illumque socium inducit incursionis in Amazones factae; de Telamone comite Herculis adversus Troiam profecti Pindarus enarravit antiquiore atque ea Aeginetica nixus memoria, quam in epicam poesin receptam esse ostendit Hesiodi exemplum. Et eandem secutus est Hellanicus fr. 138 M. Num vero maiorem heroum copiam Troianae expeditioni interfuisse sibi finxerit, incertum est; itemque utrum separatum Herculem hoc iter fecisse narraverit atque seorsum an appendicem tanquam aut πάρεργον alteri gerendae rei inseruerit, quaeritur.

Homerus (Il. *E* 650 ∾ 640) quid senserit in dubio satis est: Laomedontem elucet equos praemium proposuisse beneficii cuiusdam, Hesionae videlicet liberatae beluaeque interfectae; quo factum esset ut Hercules Troiam veniret ἕνεχ' ἵππων Λαομέδοντος (640). Deinde fraudatus ab illo mercede urbem delet: aut continuo paucorum quos secum forte habuit comitum opera, aut postquam domo socios arcessivit sex illis navibus Troiam reversus. Utraque scilicet ratione adumbratam tantum ab Homero rem licere puto interpretari.

Scholiasta vero *Y* 146 hunc exhibet rerum conexum: mercede a Laomedonte liberatae Hesionae pronuntiata Hercules pugnam suscipit παραγενόμενος, qua ex voce non satis perspicitur, utrum casu ille praetervectus sit, an ut equos adipisceretur pervenerit Troiam; utraque scilicet notio vocabulo inest. — Prorsus abhorrent ab Homero quae sequuntur: apud poetam rex Herculi denegat equos, scholiasta auctore Laomedon mortales equos dat, ac fraude demum cognita ille Troiam proficiscitur. Inde efficitur aliquantum temporis intercessisse inter priorem Herculis Troianam commorationem qua Hesionam liberaret et alteram expeditionem qua Laomedontis scelus ulcisceretur.[1]) Hoc igitur constat d e d u o b u s i t i n e r i b u s interpretis auctorem fecisse verba; fortasse etiam illud licet augurari ex rei conceptione, qualem exhibet scholiasta, p r o p r i a m expeditionem Herculem ut regem puniret suscepisse.

Alia exposita sunt in compendiis: velut apud Apoll. II 5 ex Amazonum bello rediens (qui nonus labor erat ab Eurystheo impositus ut Amazonis cingulum arcesseret) Hercules Hesionam liberat. Confecta vero re cum Laomedon promissum praemium noluisset reddere, minatus sese reversurum Hercules ancoras sustulit. Minas autem ut exsequeretur, apud Omphalam ministerio perfunctus propriam adversus Troiam comparavit expeditionem (II 6, 4).

Diodorus, qui bis Herculis illa facinora commemorat, altero loco (IV 23) eadem atque Ps. Apollodorus narrat de Herculis vindicta a Laomedonte repetita; Hesionae fabulam immiscet Argonautarum rebus. Atque idem hoc quidem exponit etiam IV 42 et 49, ubi tamen deletam esse Troiam enarrat ab Hercule Argonautisque ex Colchide reversis: neque enim statim Laomedon filia liberata promissos equos denegat, sed reversis demum Argonautis insidias parat Herculemque defraudat.

1) Qua fraudis ratione simul difficultas quaedam evitatur quae apud Apollod. II 5, 9 oritur: quaerat scilicet quispiam curnam non ilico Hercules Troiam everterit.

Apud Homerum igitur cum Troianam expeditionem (vel duas expeditiones, v. supra p. 274) propriam videatur Hercules suscepisse, Ps. Apollodorus et Diodorus 32 poenam illum repetivisse separata enarrant incursione, beneficium vero Laomedonti dedisse tanquam obiter, cum seu in Amazones proficisceretur seu in Colchidem terram; Diod. 49 Troiam deletam esse in eadem Argus navigatione memoriae prodidit.

Qualem fabulae formam secutus sit Homeri interpres *Y* 146, non satis dignoscitur: beneficium eum atque poenam seiunxisse supra p. 275 conclusimus; tamen num proprio itinere Hesionam servasse heroem exposuerit illius fons, non est perspicuum; proprio vero deletam esse urbem non nisi coniectura licet augurari, ut supra indicavimus.

Praeterea quomodo defraudarit Laomedon filiae liberatorem, varie videbamus ab auctoribus describi: apud Apoll. denegat mercedem; apud Diod. primum quidem quae promisit non recusat exsequi, deinde vero eum prodit, qui beneficiis ipsum affecerit; apud schol. pro immortalibus mortales equos dat.

Quattuor igitur rebus sat longe recedere perspeximus Homeri interpretem ab compendiorum rerum expositione: primum de deorum quam Laomedonti imposuerint poena; deinde de praemio proposito; tum de regis fraude diversa prorsus scholiasta enarrat ac Ps. Apollodorus et Diodorus; denique de temporum ratione expeditionum ab Hercule Troiam susceptarum quid iudicandum esset modo diximus.

His autem addita quam veram Hellaniceam intellegebamus de belua interfecta narratione scholiastam *Y* 146 *ἱστορίαν* complexum esse elucet, quae ita non compendiorum doctrinam prae se ferret, ut contra fonti sese adstrinxisse videretur propriam atque reconditiorem quandam fabulae versionem exhibenti.

Quae cum ita sint, hic quidem non modo nullam causam esse apparet de subscriptionis auctoritate dubitandi, verum etiam gaudeamus quod hic tandem Hellaniceum ab Homeri scholiasta servatum deprehendimus.

Duo tamen panni assuti sunt: et initium interpretamenti, quod ab Hellanico alienum esse scholiastae Genevensis opera evincitur, ex Homeri fortasse commentario assumptum, ubi ex ipso Homero (*Α* 400 in usum vocato; v. p. 270) deorum servitium explanatum fuerit; et illud *ἀμφίχυτον τεῖχος*, quod item poëtae interpreti nefas fuerit neglegere.

Contrarium igitur hoc loco contigit atque alioquin saepius factum esse animadvertimus; plerumque enim fundamenta *ἱστορίας* petita sunt ex compendiorum doctrina, inserta Hellanici frustula: h i c f a b u l a e a r g u m e n t u m d e l i b a t u m e s t e x m y t h o g r a p h o i n s u b s c r i p t i o n e s c h o l i i l a u d a t o.

Sed alterum quoque discimus ex scholiastae vel ut nunc quidem dicere licet Hellanici narratione diligentius inquisita: Caroli nimirum T u e m p e l i (apud Wissowam I 730) coniecturam, qui Diod. IV 42 et 49 ex Hellanico sua mutuatum esse — Dionysio videlicet Scytobrachione intercedente — censuerit, fundamento subducto corruere. Discrimina enim, quae inter scholii et Diodori expositiones intercedere intellegebamus, ea certe sunt, quibus Diodori auctorem Hellanici vestigiis non institisse demonstretur.[1]) Eius tamen rei quam Lesbii auctoritate uti primo quidem obtutu agnoverimus, pugnae dico cum belua commissae ipsius enarrationem, nullum omnino apud rerum scriptorem occurrit vestigium.

Atque alteram etiam sententiam a T u e m p e l i o l. l. pronuntiatam facere non possum quin impugnem. S t e p h a n u s enim B y z a n t i u s nominis *Ἀγάμμεια* testem laudat Hellanicum (= fr. 133 M.):

Ἀγάμμεια· ἄκρα καὶ λιμὴν περὶ τὴν Τροίαν, ὡς Ἑλλάνικος ἐν δευτέρῳ. Tum pergit ethnographus: *ἐκλήθη δὲ ἀπὸ τοῦ ἄγαμον τὴν Ἡσιόνην ὑπ' αὐτοῦ παραδοθῆναι τῷ κήτει ....*

3 *ὑπ' αὐτοῦ*] *ὑπὸ τοῦ ⟨πατρὸς⟩ παραδ.* coni. Meineke. Sed desi-

1) Supra vidimus interpretem Homeri pestis ab Apolline immissae, de qua dicit Diodorus, nullam habere notitiam. Quod non circumcisa solum fontis narratione effectum esse cognoscitur ex oraculi iusso ab commentatore exposito, quod cum ipsius Laomedontis filiam petat Apollinis poenam significet. cf. p. 273.

deratur potius vox qua significetur eodem ipso loco virginem expositam fuisse; correxit igitur Wachsmuth ἐπ᾽ αὐτοῦ.

Opinatur autem Tuempel veriloquium illud nominis Ἀγάμμεια ex eodem Hellanico desumptum esse; atque gaudes puto te eam invenisse Hellanici Troicorum partem, qua oppiduli Agammeae fecisset mentionem. Vereor tamen ne non nimis caute iudicium tuleris de Stephani loco; nam ex schol. Il. Genev. Φ 444 evincitur Laomedontis res Lesbium exposuisse libro priore de Troicis fabulis conscripto; neque credi licet Hesionae deliberatae fabellam seiunctam fuisse a patris scelere in Apollinem et Neptunum commisso, quippe quo factum esset ut monstrum marinum Troianae terrae immitteretur. Ne tamen opineris mutandum esse alterum libri laudati numerum seu quem exhibeat scholiasta seu quem ethnographus, id puto obstare, quod, si quis in altero Troicorum libro etiam Laomedontis res enarratas esse censeat, huius libri argumentum amplius forte fuerit quam quod cum prioris libri circuitu satis congrueret. Eam autem imprimis adhibuerunt grammatici in dividendis libris ratiocinationem, ut pares quam maxime posset fieri efficerentur voluminum ambitus. Idcirco optime censeo de utriusque Troicarum fabularum Hellanici libri argumentis iudicasse Prellerum (*ausgew. Aufs.* p. 38 sqq.), ipsorum fragmentorum testimoniis nisum, in priore libro Antehomerica, in posteriore Homerica et Posthomerica exposita fuisse: quae sententia novo illo ramento ab schol. Genev. servato praeclare firmatur. Stephani vero commutare libri notionem ideo vereor, quia ex huius verbis omnino non certo evincitur ab Hellanico illud veriloquium repetendum esse. Immo iterum monendum est, ne Stephani libros ab epitomatore cum temeritate saepius maiore atque intermissis quibusdam quae olim exarata erant verbis testimoniisque ad circuitum multo breviorem esse reductos obliviscamur. — Ubi igitur Hellanicus oppidi Agammeae fecerit mentionem nescimus; varias certe ei ut notissimae regionis ac paene patriae rerum perito homini datas fuisse commemorandi illius facultates vix quisquam in dubitationem vocabit.

Quomodo Hercules Troiam ceperit. Cum Mueller fr. 138 ut Hellanicea ea exhibeat, quae Tzetzes ad Lycophr. Alex. 469 explicavit, nunc ipsum scholium ad locum Lycophronis adscriptum licet proponere:[1])

πυργοσκάφον λέγει τὸν Τελαμῶνα τὸν πορθήσαντα τὴν Τροίαν. ἱστορεῖ γὰρ Ἑλλάνικος ὅτι καὶ πρὸ τοῦ Ἡρακλέους εἰσελθὼν εἰς τὴν Τροίαν ὁ Τελαμὼν καὶ μέρος τι τοῦ τείχους καταβαλών, εἶτα παρατηρήσας καὶ μαθὼν δυσχεράναντα τούτου ἕνεκα τὸν Ἡρακλέα, ἀλεξικάκου Ἡρακλέους βωμὸν ἱδρύσατο καὶ τὴν ἐπὶ τῷ πεπραγμένῳ αὐτοῦ ὀργὴν ἐθεράπευσε.

Quae autem ratio intercedat inter antiquiorem interpretem et Tzetzam quaerentibus quamvis Byzantinus homo per ambages quaedam videatur nobis addidisse (velut quod pro scholiastae verbis *ὅτι πρὸ τοῦ Ἡρακλέους εἰσελθὼν εἰς τὴν Τροίαν ὁ Τελαμών* habet *ὅτι πρὸ τοῦ Ἡρακλέα εἰσελθεῖν ἐν τῇ Τροίᾳ … ὁ Τελαμὼν εἰσῆλθε*), tamen novas ille etiam nonnullas res exponit, quas non exornandae solum narrationis gratia ac percolendae ab ipso Tzetza adiunctas esse perspicuum fit in comparationem vocato Ps. Apollodoro bibl. II 6, 4 §§ 2. 3:

Apollod.	Tzetz.
τῆς δὲ πολιορκίας ἐνεστώσης ῥήξας τὸ τεῖχος Τελαμὼν πρῶτος εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ μετὰ τοῦτον Ἡρακλῆς.	*… ὅτι πρὸ τοῦ Ἡρακλέα εἰσελθεῖν ἐν τῇ Τροίᾳ ὁ Τελαμὼν μέρος τοῦ τείχους καταβαλὼν εἰσῆλθε.*
ὡς δὲ ἐθεάσατο Τελαμῶνα πρῶτον εἰσεληλυθότα, σπασάμενος τὸ ξίφος ἐπ᾽ αὐτὸν ᾔει, μηδένα θέλων ἑαυτοῦ κρείττονα νομίζεσθαι. συνιδὼν δὲ τοῦτο Τελαμὼν λίθους πλησίον κειμένους συνήθροιζε, τοῦ δὲ ἐρομένου τί πράτ-	*σπωμένου δὲ ἐπ᾽ αὐτὸν Ἡρακλέους τὸ ξίφος, ὁ Τελαμὼν παρατηρήσας τούτου ἕνεκα δυσχεράναντα τὸν Ἡρακλέα λίθους περὶ αὐτὸν ἐσώρευεν. τοῦ δὲ φαμένου· τί τοῦτο, Τελαμὼν*

1) Wellmann, *Comment. philol. Gryphiswald.* p. 63 iam usus est ipso hypomnemate.

τοι, βωμὸν εἶπεν Ἡρακλέους κατασκευάζειν Καλλινίκου. ὁ δὲ ἐπαινέσας, ὡς εἷλεν τὴν πόλιν.., Τελαμῶνι ἀριστεῖον Ἡσιόνην τὴν Λαομέδοντος θυγατέρα δίδωσι.... ἔφη· ἐγείρειν μέλλω βωμὸν Ἡρακλέους Ἀλεξικάκου. καὶ οὕτω τῆς ὀργῆς παύεται, καὶ γέρας αὐτῷ τὴν Ἡσιόνην, τὴν καὶ Θεάνειραν, δωρεῖται.

Communia igitur haec sunt Tzetzae et Ps. Apollodoro, quae non perhibita sunt ab antiquo Lycophronis interprete: primum quidem gladius destrictus, deinde lapides exaggerati, tum colloquentes inter se heroes, Hesiona denique Telamoni honoris causa muneri data.

Atque apparet Tzetzam fundamento usum scholiastae narratione, cui imprimis Hellanici auctoris deberet mentionem, amplificasse scholium enchiridio adhibito Apollodoreo.[1] Manifestissime autem deprehenditur Tzetzae ratio amplificandae antiquioris interpretis expositionis compendio in usum vocato, cum iam ad v. 467 Theaniram Telamoni dono datam esse commemoraverit. Quod ipsum alterum Hesionae nomen, cum in enchiridio non invenisset, ex scholiasta Lycophronis v. 467 licuit illi promere: *μετὰ γὰρ τὴν Ἰλίου ἅλωσιν τὴν γενομένην ὑπὸ Ἡρακλέους Τελαμὼν ἔλαβε γέρας ἐξαίρετον Θεάνειραν, ὡς Ἴστρος ἐν Συμμίκτοις φησίν.*

Itaque non nisi eorum quae Lycophronis vetustior interpres exposuit auctor habendus est Hellanicus; neque omnino copiosius illustratam illam atque scaenica quadam arte compositam qualem Tzetzes et Ps. Apollodorus exhibent narrationem logographi fuisse credibile videtur. Tamen Hellanicum quoque Hesionae ut Telamonis uxoris habuisse notitiam arbitror, quippe qui genealogiis inquirendis semper daret

1) Bibliothecam saepissime illi fuisse fontem constat: v. Krumbacherum, *Gesch. der Byzant. Litt.*² (Muelleri *Handb.* IX, 1) § 219, 9 n. 3 [p. 533]. Nec tamen solo hic compendio usum esse Tzetzam inde elucet, quod saepius ab illius verbis abhorret, concinit cum verbis scholiastae atque iis haud ita tritis (velut *παρατηρήσας, δυσχεράναντα*). Adde quod Herculis cognomen quod exhibuit scholiasta (*Ἀλεξίκακος*) retinuit, cum in enchiridio usurpatum esset epitheton *Καλλίνικος*.

operam: nempe Hesiona Herculis socio peperisse Teucrum narrabatur.

Lycophronem, ut v. 469 Telamonem '*πυργοσκάφον*' nominaret, Hellanici illa quam scholiasta servasset expositione adductum esse coniecit M. Wellmann l. l. p. 63.

Sed primum quidem quaerendum videtur quidnam omnino tota illa fabula valeat. Satis autem asseveranter quispiam contendat excogitatam illam esse tanquam *αἴτιον* quod vocatur, ut Herculis *Ἀλεξικάκου* ara in urbe Troia condita unde duxisset originem declararetur. Hellanicus autem Aeolidis antiquitatum sospitator potuit eam excipere.[1]) — Iam vero deliberandum est, quibusnam necessario rebus contineatur fabula illa aetiologica, inde a quanam re incipiat. Ac duplex puto exsistit ratio: aut primo iam initio Telamonem priorem Troiae expugnatorem coniunctum fuisse credat quis cum Hercule irato eiusque numine colendo ita, ut aetiologica quam statuebamus fabella causam ipsa attulisset Telamonis qua ante socium urbem intraret *ἀριστείας*.

Sed ne illud quidem censeo denegandum: fabulam scilicet de discidio amicorum narratam adeo sufficere ad explanandam Herculis arae consecrationem, ut inde demum incipere *αἴτιον* possit existimari, haec tantum sit fabula aetiologica: Telamonem ut socii iram atque contentionem conciliaret aram illi condidisse. Quod si ita est, de Telamonis fortitudine narratiuncula non demum orta sit ex *αἰτίῳ*, sed satis explicatur Aeginetico studio genealogica quadam adhibita ratione, qua Hesiona quo factum esset ut Telamoni nuberet Teucrumque pareret dissolveretur quaestio.

Atque re vera aetiologicam fabellam in amplioribus fortasse compendiis variam tanquam memoriam atque additamentum expositam, neque igitur cum Telamonis *ἀριστείᾳ* coniunctam fuisse haud scio an iure quis ex Diodori silentio

1) Rursum scaenico illo colore qualem bibliotheca prae se fert ex epico quodam carmine (de tragoedia nimirum vix cogitandum) fabulam illam haustam esse ostendi videtur; quae *Ἡράκλεια* si antiquior erat Hellanico narrationem illam ei potuit suppeditare.

(IV. 32) colligat: adeo per se videtur Telamonis fortitudo intellegenda esse, ut ille potius ratione quadam paene euhemeristica adhibita[1]) quomodo factum sit ut post socium Hercules urbem expugnaret studeat explicare.

Si autem vera est altera haec sententia Telamonem scilicet Troiae expugnatorem segregandum esse ab aetiologica narratione, illius *ἀριστείαν* exstitisse nondum subiuncto *αἰτίῳ*, aetiologica fabula remotior certe fuit atque quae magis Hellaniceam doctrinam prae se ferret, quam altera de Telamonis virtute narrata, cui illa demum superstructa esset. In Lycophronis autem illo ‚*πυργοσκάφος*‘ cum eius, quam magis etiam reconditam habendam esse dixerimus fabulam, nulla prorsus insit significatio, altera vero narratio facile fuerit, si non in omnes pervulgata, at certe usitatior, haud scio an minor fides habenda sit Wellmanno, qui Lycophronem illius rei doctrinam petivisse opinetur ex Hellanico. Perfacile ad alterius cuiusvis exemplum potuit id exprimere quod minus Hellanici videatur proprium fuisse.

Appendix ad cap. II.

De Herculis expeditione in Amazones suscepta in insequenti dissertationis capite, cum de Thesei contra Amazones pugnis verba facturus sim, nonnulla spero me additurum: Hippolytae fuisse nomen reginae cum Hercule congressae Hellanicum vulgatam fabulam secutum tradidisse demonstrabo; Theseum secundum logographum itineri non interfuisse cognoscimus ex fr. 76; at Argonautas socios belli fuisse perspicitur fr. 33, ubi ex aoristo tempore *πλεύσαντας* ab scholiasta usurpato vix quicquam posse colligi, si quaeramus in ipsamne Argus navigationem inserta fuerit Amazonum pugna an post confectam expeditionem ab Hellanico enarrata, supra iam significavi: p. 263.

---

1) Neque enim licet opinari Diodorum quodammodo fabellam illam voluisse significare, qua, cum Aeacus Apollinem et Neptunum Troiae murum exstructuros adiuvisset, certa quaedam munimentorum pars ut a mortali homine comparata facilior diceretur expugnatu.

Error subesse videtur apud Lentzium Herodian. rell. I p. 88 l. 21, ubi pro nomine *Θεοκλέης* exaratum videmus *Ἡρακλέης*. At tamen Steph. Byz. s. v. *Χαλκίς* habet: ‚*Ἑλλάνικος Ἱερειῶν Ἥρας δευτέρῳ ‚Θεοκλέης* (libri *Θεοκλῆς*) *ἐκ Χαλκίδος μετὰ Χαλκιδέων καὶ Ναξίων ἐν Σικελίᾳ πόλεις ἔκτισε*‘ — quae verba ad Theoclis coloniam satis notam spectant ab ipso ethnographo iterum commemoratam s. v. *Κατάνη*; cf. Polyaen. V 5 et quos Benseler in lexico laudat locos, atque Ed. Meyerum, *Gesch. d. Alterth.* II § 302. Quamvis ne Herculis quidem ulla cum Chalcide eiusque coloniis in Sicilia conditis desit necessitudo (v. Meyerum l. l. §§ 166. 309), tamen illo Stephani loco quoniam de nomine *Θεοκλέης* dubitari nequit (adde quod de Herculis rebus, quas quidem in *Ἱερείαις* Hellanicus commemoraret, in primo verba videtur fecisse libro: v. Muellerum FHG IV in pag. 633 ima), non nostrum nunc quidem est de illo Hellanici fragmento quaerere.

De Hellanodicarum numero Lesbius dicit apud schol. Pind. Ol. III. 22 = fr. 90 M.

περὶ δὲ τοῦ τῶν Ἑλλανοδικῶν ἀριθμοῦ Ἑλλάνικός φησι καὶ Ἀριστόδημος ὅτι τὸ μὲν πρῶτον β′, τὸ δὲ τελευταῖον ι′. Τοσαῦται γὰρ αἱ τῶν Ἠλείων φυλαί, καὶ ἀφ᾽ ἑκάστης εἷς ἦν Ἑλλανοδίκης.[1])

Quod fragmentum Preller, cuius vestigia pressit Mueller FHG IV. 630, in Herculis fabularum expositionem in Phoronide a logographo factam inserit: arbitratus videlicet illum, cum de Olympicis certaminibus ab Hercule institutis enarraret, agonothetarum numeri fecisse mentionem. Tamen incertum est num ab Hercule omnino Hellanicus Olympia condita esse

---

1) Utrum verba inde ab *τοσαῦται γὰρ* ...., quae Mueller logographo dat, eiusdem Hellanici sint an ab scholiastae fonte subiuncta an Aristodemo soli tribuenda (cf. Harpocr. s. v. *Ἑλλανοδίκαι*: ... *Ἀριστόδημος δ᾽ ὁ Ἠλεῖός φησι τοὺς τελευταίους τιθέντας τὸν ἀγῶνα Ἑλλανοδίκας εἶναι ι′, ἀφ᾽ ἑκάστης φυλῆς ἕνα*), vix quisquam dignoscat. — Quomodo commutatus sit Olympiorum iudicum volventibus saeculis numerus, quaesitavit H. Foerster, *De Hellanodicis Olympicis*, Lips. 1879, qui Hellanici quoque habet rationem.

finxerit, quoniam aliis quoque heroibus (velut Pelopi, Oenomao, Oxylo) hanc gloriam antiquos tribuisse constat. Quod vero ineunte ramento duo fuisse Hellanodicae feruntur, non ita suffragatur Prelleri sententiae, siquidem primus atque unus Hellanodica fuisse plerumque ipse credebatur certaminis instaurator. Itaque qua ratione Hellanicus ut duos certaminum iudices commemoraret adductus sit, nunc quidem non censeo esse disputandum.

VITA.

Rolandus Ferdinandus Koehler natus sum Jenae anno h. s. septuagesimo quinto a. d. VI. Kal. Mai. patre Arnone, qui Schleiziae nunc Principis aulicae domus operibus faciundis praeest, matre Elisabeth e gente Kuhnia oriunda. Fidem profiteor Lutheri evangelicam. Litterarum rudimentis Weidae Dresdaeque imbutus, postquam Schleiziam parentes se contulerunt, primum ludum litterarum civicum, deinde a paschali tempore h. s. octogesimo quarto gymnasium principale frequentavi, quod Hermanno Meier directore adhuc floret. Quod verum ingenii morumque γυμνάσιον dilectissimosque praeceptores pia semper grataque colam memoria. Ineunte vere anni h. s. nonagesimi tertii maturitatis testimonium adeptus receptusque in numerum civium academicorum Lipsiensium in studia philologica incubui. Aestate autem anni insequentis studiis institi Jenae, praeceptoribus usus doctissimis Delbrueck, Gelzer, Goetz, Hirzel, Kauffmann, Lorenz, seminariique historici Gelzero moderante theodiscique proseminarii Kauffmanno praeside sodalis. Deinde Lipsiam reversum docuerunt me viri illustrissimi Cichorius, Fricke, Heinze, Immisch, Lipsius, Pueckert, Ribbeck, Richter, Schnedermann, Schneider, Sievers, Wachsmuth, Wundt. Proseminarii philologici regii Immischii auspiciis per duo semestria fui sodalis, per unum senior; seminarii philologici stipendia meritus sum per tria semestria Lipsio, Ribbeckio, Wachsmuthio praeclarissimis ducibus, eorumque eximia benignitate factum est, ut per sex menses senioris munere fungerer. Historico seminario et Wachsmuthii quod octavum nunc semestre interesse mihi licet et Cichorii sextum,

summopere gaudeo. Seminario paedagogico ut adscriberer Richteri comitate permissum est. Ad societatem historicam Cichorius per tria semestria, ad societatem philologicam Ribbeck, ad antiquariam societatem Graecam Lipsius patefecit aditum, Sievers ad proseminarii theodisci exercitationes.

Quibus omnibus summis viris, imprimis Immischio, Lipsio, Ribbeckio Lipsiensibus, Goetzio Jenensi quid debeam nunquam obliviscar; praecipue autem quanta benignitate semper erga me usi sint studiaque mea liberaliter foverint Wachsmuth et Cichorius, scio nec desinam pia eos reverentia prosequi.

Huius anni initio Geram transmigravi, ut per tres menses munus magistri susciperem gymnasii principalis, quod floret Alberto Grumme directore. Is quoque vir doctissimus quanta mihi faverit humanitate magistrique muneris amorem auxerit, gratus profiteor.

Denique amicorum carorum ut dulce commercium ita studiorum largum fructum mihi praebuisse philologorum thiasum Lipsiensem semper recordabor.